

تشرح الحميرية

للسيد لهما

باللغة التركية

٢٣٨

شرح القصيدة الخمزية لابن الفارض (باللغة التركية) ،

تأليف اسماعيل بن احمد ، الانقرة وى - ١٠٤٢ هـ .
 كتب في القرن الثالث عشر الهجرى تقديرا .
 ٥٢ ق ١٥ س ٢٣x١٥ سم

نسخة جيدة ، خطها نسخ حسن .

معجم المؤلفين ٢: ٢٥٩ ، هدية العارفين ١: ٢١٨

١- الشعر ، العصر العباسي الثاني ، ادب
 الجامعة العربية - الانقرة وى ، اسماعيل
 ابن احمد - ١٠٤٢ هـ ب تاريخ النسخ .

شرح قصيدة الحمريه لابن فارسي

خ ٢٦٥ / ٣
٢٧ / ١٠ ٩٩ هـ

مكتبة جامعة الرياض - قسم المخطوطات	
اسم الكتاب	شرح الحمريه لابن الفارسي
الرقم	٢٢٨
اسم المؤلف	اسماعيل المولوي الاندلسي
تاريخ النسخ	
عدد الاوراق	٥٤
القياس	١٥X٢٢
ملاحظات	(أوب) شرح ببلغة التركيه

الادهردي

١٠١
٢٠

١٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سپاس منت اول حضرت الوهیت و جناب ربوبیت که
 می محبت ذاتیه ایله قلوب شادبان باده
 بتحقیق ایله و میخواران رحیق توفیق اولنلری
 مست و سرخوش قلوب بو حالت و کیفیتله
 هربری کند و لری فراموش قلدق و وجود
 موهوبلری مست و مدهوش بولدق شراب
 کی جوش و رباب کی خروشه کلوب نغمه توحیدی
 ارباب هوشه عیان و نکته تفریدی و تجریدی
 اصحاب کوشه بیان ایلوب می و پیمانه و مستانه

و میخانه

و میخانه اصطلاحی ایله محبت حقیق و اسرار وجود
 مطلق نمایان قلدیلر و درود پرستود صافی
 و سلام و شنائی وافی اول وافی اسرار حقیقت
 و ساقی شراب وحدت حضرتلرینک نبوت پناه
 و رسالت دستگاهلرینه هر وقت و هر ساعت
 مبلع و مرسل اولسونکده نشوۀ جام کلام کلام
 مسترت انجاملری و مدام احادیث سعادت
 فرجاملری واقع خار غفلت و رافع حمار رخسار
 وصلت جلاب عزتده و اولاد و اصحاب
 پر مکرملری اوز زینۀ اولسونکده هریری اول
 حضرتک مدام کلامنه جام و شرع با نظامنه
 منقاد و راملردر **بغده هذا** بوفقیق زبیل
 و علیل غلیل الشیخ اسمعیل المولوی الانقروی
 اول شیخ کامل و عالم و عامل و واصل و المحقق
 العارف الفاضل شرف الدین ابو حفص عمر بن

على السعيد المعروف بآبْنِ الْفَارُضِ الْمَصْرِيِّ قَدْ سَأَلَنِي
سَدَّهَ وَرُوحَهُ وَنُورَ ضَرْحِهِ حَضْرَتُكَ
نَظْمُ السُّلُوكِ نَامُ قَصِيدَةٍ بَلِيغَةٍ تَائِيَةٍ سُنِّي
شَرْحُ الْيَدِ الْكَافِيَةِ وَبَيْنَ الْفَقْرِ الْمَشْهُورِ وَعِنْدَ الْعُرْفِ
مَقْبُولِ وَمَنْظُورِ أُولَئِكَ بِرُكُونِ بَوَاقِي زِيَارَتِهِ
هَيْئَتِ عِلْمٍ وَصُورَتِ عِرْفَانٍ بِرَأْيِي كَمَثَلِ كَلُوبِ
مِيَانِ مَبَاسِطَتِهِ وَجَلَالِ مَصَاحِبَتِهِ شَرْحُ
تَائِيَةٍ فِي ذِكْرِ أَيْدِوبِ بَعْدَ كَمَالِ الْمَدْحِ وَالْإِسْتِحْسَانِ
ذِكْرُ قَصِيدَةٍ خَمْرِيَّةٍ فِي دَرْمِيَانِ أَيْدِوبِ دِيدِ يَرْكَةِ
نَوَلِيدِي بَوَقَصِيدَةٍ مَرْغُوبَةٍ دُخِي شَرْحُ تَائِيَةٍ اسْلُوبِ
أَوْزَرَةٍ بِرِشْرَحِكِ أَوَلِيدِي زِيَادَةٍ رَعْنَا وَخُوبِ
وَقْتِي زِيَادَةٍ مَطْلُوبِ وَعِنْدَ الْفَضْلِ وَالْعُرْفِ
مَحْبُوبِ الْقُلُوبِ أَوَلُوبِ شَهْرَتِ بَوَلِيدِي أَكْرَجَةٍ
مَلَأْجَامِي وَبَعْضِ عِلْمَاءِ كَرَامِي بَوَقَصِيدَةٍ عَزِيٍّ وَعَجْمِي
شَرْحُ خَمْرِيَّةٍ يَتَشَلَّرُ لَكِنْ هَرِيرِي بِرِطْرَزَةٍ كَمَثَلِ دُرِّ

وَلَكَلِ

وَلَكَلِ وَجْهَةٍ هُوَ مَوْلَاهَا فِي التَّقَلُّ وَلَكَلِ جَدِيدِ لَذَّةٍ
عِنْدَ مَذَاقِ الْعَقْلِ فَخَاسِجَةٍ سَرْكِ اسْلُوبِ وَطَرِ
زِيَكِ ضَعِيفِ الذِّهْنِ تَنَاوُلِ وَتَعَاطِي سَنَةِ
الْبُرْكَ كُنْدُ خِي آسَانِ وَشَهْدِ رَيْسِ بَوَلَرِكِ كَلَامِي
مَا فِي الضَّمِيرِ نَدْوَانِ مَرَادِ وَمَرَامِي زِيَادَةٍ وَنَامِي
قُلُوبِ تَقَاضَايِ دُرُونِ حَدَدِ بِيْرُونِ أَوَلُوبِ
آخِرِ الْأَمْرِ شَرْحُ قَصِيدَةٍ بِشَرْعِ الْيَلْدَمِ وَالسَّنَةِ
الْخَلْقِ أَقْلَامِ الْحَقِّ رَمُوزِيْنَ بِلْدَمِ لَا سَتِيمَا وَكَأَيِّنْ
مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ
عَنْهَا مُعْرِضُونَ آيَةٌ كَرِيمَةٍ سَنَكَ نَكَاتِ أَشَارَاتِي
جَا طَرَفَاتِهِ بَاهِرِ وَظَاهِرِ أَوَلُوبِ أَوَلِ مَتَكَلِّ أَوَلَانِ
كَمَثَلِ لَرِيْنِ لِسَانَتِنِ جَنَابِ وَحَدَثِ حَقِيقَتِي بِ
بَوَقَصِيدَةٍ مَلْهُمَةٍ وَمُلَقَى بَوَلْدَمِ زِيَرِ عَارِفِ وَأَصْلِ
بَوَاشِيَايِ مَظَاهِرِ أَسْمَاءِ خَدَايِ تَعَالَى كُورَرِ وَبَوِ
أَشْيَاءِهِ حَقِّ مَجَلِّ وَرُونِ بَلُورِ بِسِ مَكَامِهِ

و بمعامله حقّه قلور نتکم بایزید حضرتلری
 قدس سره بیور لر انا اکلم الله منذ ثلثین سنة
 والناس یظنون انی اکلمهم معهم ما حصل کلام
 ونیجه مرام بواسطه انا حقندن بلوب و بوبشاراتی
 جناب وجود مطلقندن فهم قلوب شرح وایضاح
 قصیده به بعون الله و توقیفه ابتدا ایسلام
 امید در که قراءت ایلین یاران و اهل عرفان
 بوفقیری خیر و رعادن فراموش اتمیه لیس
 والله المستعان و علیه التکلیل
 شربنا علی ذکر الحییب مدامه سکرنا بها من قبل خلق الکرم
اللفات شرب ایچمکلکه دیرلر علم یعلم بانبند
 مصدری حرکات ثلاثه ایله جائز در قال الجوهرة
 شرب زید الماء و غیرها شربا و شربا و شربا و بو
 ایتده دخی فشاربون شرب الهیم و جوه ثلثه
 ایله قراءت اولمشدر ذکر سنیا نك ضدیدر

لسان و قلبه شاملدر نتکم ذکره بلسانه و بقلبه
 دخی دیرجیب بروزن فعیل بمعنی مفعولدر مدام
 و مدامه خمره دیرلر شارب الخمر ک اکامدا و متی
 اعتباری **شرب** زان عرب بنهاد نام می مدام
 زانکه سیرری نیست می خور رادمدم و یا خود
 خمر ک خمره مداومتی اعتباریله و یا خود خمر ک
 حمد بعد الغلیان ساک اولمه شی اعتباریله اوله
 زیرا ادم الخمر فی الدن دیرلر اذا سکر و ثبت بعد
 الغلیان مدامه نك تاسی تأیث لفظ ایچوند
 غرقه و ظمتك تالری کی سکر فحشینه بروزن
 بطر مستلکه دیرلر دردنجی بایده کرم اوزومراغجی
الأعراب شربنا و سکرنا نفس متکلم مع الغیر در
 و بوضیفه لک نفس متکلم وحده اوزره اختیار
 اولمه سنده نکته شریک جماعتله اولان لذتی
 مشعردر وارواح واعیانک افراد و اقطاب

وشارکا ملائک اول شرب سکرده مشارککاری
 مذکر در **بیت** تنهانه منم ز عشق تو باده پرست
 آن یکست تو خود بگو کزین باده پرست . آن روز که
 من گرفتم این باده بدست . بوده اند حریف من
 پرستان الست . علی حرف در حروف جاره دت
 مصاحبت معنائن متضمنه ریغی بمعنا مع کما فی
 قوله تعالی **وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ** وکذا فی قوله تعالی
وَآتَى رِبِّکَ لَذًو مَعْقَرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمٍ ای مع
 ظلمهم مدانه لفظنده تفویضی تنوع ایچوندر ای
 نوعا من الخمر غیر مایته عارفه الناس تقدیرنده اولور
 سکرنا بها جمله سنک اعرابدن محلی اولیوب جمله
 مستانفه اولمقدده جائزدر من قبل ده من حروف
 جر سکرنایه متعلقدر اگر شربنایه متعلق اولمقدده
 جائزدر اما بواولی در زیراهم لفظا و هم معنا ار
 جدر ایچونکه خلق کروم اوزره سکرین تقدیمی

شریک

شریک تقدیمی دخی مستلزمدر بدون العکس
 الکرم قایم مقام فاعیلدر مخلوق **نک المعنی** بزاچیدک
 محبوبک ذکر نه مصاحب اولد و غمزه چالده شرابلردن
 ناسک فهم ایلدوکی بر نفع شراب که انکله بزمست
 اولدق اوز مراغی مخلوق اولمزدن اول **التحقیق**
 ای شراب الهی به طالب بلکل که مدامد مراد محبت
 ذاتیه اوله و انک شربندن مراد اول محبتک مرتبه
 اعیان ثابته قبولنه استعداد اوله و ذکر جیبندن
 مراد اعیانک مرتبه علمده ذات محبوب حقیقی به
 شعور لری اوله و سکرندن مراد اول مرتبه ده سکره
 مستعد اوله لری اوله و یا خود اندن دوزنر
 اولان مرتبه لرده مثلا عالم الست کبی حقیقت
 سکر مراد اوله و کرمندن مراد موجودات و ممکنات
 اوله تقدیر تاویل کلام بواوله بر قابل و مستعد
 اولدقده مرتبه اعیان ثابته ده محبت ذاتیه

الهیة به و نرم بو مرتبه لرده و نرم بو قبولمز باغ
 وجود عینیک ظهورندن اولدر **مشقوی** پیرایشانند
 کین عالم نبود. جان ایشان بود در دریای جود.
 بیشتر ز افلاک کیوان دیده اند. بیشتر از خلقت
 انگورها. حورده میها و نمودشورها. در دل
 انگور می رادیده اند. در قفای محض شی رادیده اند.
 در قفای شی رادیده اند. بی دماغ و دل پیراز
 فکر بدند. و بر معنای رعنا دخی بود که شراب
 مدامه دن مراد اعیانک عالم ارواحده ادراک
 محبت ذاتی ایله ملری اوله پس شکرک معنائشی
 حقیقی اولور یعنی شول حیرت و هیما اولور
 ارواح اهل کماله مشاهده جمال و جلال حقندن
 حاصل اولور پس بو کره تعبیر مزام بو اولور که
 بر اولور که بزادراک محبت ذاتی و شرب و مدامه
 اسما و صفاتی قلدق محبوب حقیقینک شیورنه

مصاحب اولدو غمز حالد ایله محبت ذاتیه که بز انکله
 هایم و حیران اولدق عند مشاهده جمال الحق و معاینه
 جلال وجود المطلق قبل وجود الاکوان و تعشق
 الازواق الی الابدان **بیت** روزی که مدار
 چرخ و افلاک نبود. و آمیزش آب و آتش و خاک
 نبود. بر باد تو مست بودم و باده پرست. هر چند
 نشان از باده و از تانک. قال لها الیدر کاش و هی شمسی یذرها
 هلال و کربد و اذا مرتجت نجم **الغنائ** بدر ماه تمامه
 دیر لر وجه تسمیه شمس طلوعندن مبارده ایلدو
 کنده او تریدر کانه شمشه طلوعده و یا خرد غروبده
 مبارده ایلد کاش شرابله طلوا اولان چناغه دیر لر
 شراب ایله طلوا اولمینگه کاش دیمز لر شمسندن مراد
 جرمیدر یدیر افعال دندر ثلاثیسی ذرید و ز
 کلور هلال ماه نوک استمیدر بد و فعل مضارعدر
 بد آید و بد و آدن بد و بد شدید الو او ظاهرا و لمقلق

قال اهل اللغة بدائش بدو کفقد قعودا ای ظهیر
 ظهوراً مزج ایکی شینک اجزائی بریره قارشمق
 اولکی بابدن نجم معروف **الاعراب** لهاده ضمیر
 مدا میه راجع در البدر مبتدا کاس خبریدر وهی ده
 واو عاطفه در در حالیه اولمق اوزره حملی کاسک
 بدره تشبیه اولمه سنک تقیید فی مشعر اولور
 انا مل ساقینک اول مدا میه بی اداره شی حالت سنک
 زیرامغا اول مدا میه بدر کاسدر ساقینک اصابعی
 انی اداره ایلدو کی حالدیه دیمک اولور که پس بو
 معنایضا حتی محلد در زیر تشبیه مذکور ی تلک
 الحاله محتض قلبی وجه دکدر یدیر هاده ضمیر
 شمس عاید در هاول فاعلیدر یدیر نک وجمله
 یدیرها محلا مرفوعدر صفتیدر شمسده وشمس
 خبریدر مبتدایک کم خبریه در میتری محذوفدر
 ای کم موضع یبد و فیه نجم تقدیرینه نجم فاعلیدر

ببدونک

ببدونک مزجت علی بابناء المفعولدر ضمیری مدا میه
 عایددر واعرابدن محلا مجرور مضاف الیه در ازانک
 وناظم حضرتلری قدس سره علی طریق الاستیعاده
 النصربحتیه کاستی بدره تشبیه ایلدیلر بینهماده
 وجه شبه استناره واستداره و مدا میه بی ضوء
 شمس تشبیه قلدی **المعنی** اول مدا میه علی الدوام
 بدر تمام جامدر واول شراب بر آفتاب بر بابدر که
 انی اصابع ساقی مهتاب اداره ایلر وچوق موضعده
 اشکان جابدن نجم ظاهر اولور اول شراب
 ممزوج اولدوغی وقتده **البحر** کاسدن مراد
 قلب روح محمدی اوله که مظهر آفتاب ذات
 احدیت وقدح باده محبت اولو هیئتدر اول بدر
 کاملک قمرک شمسدن استناره شی کی آفتاب
 ذات الهیه دن استناره واول نور شاملک شمس
 ذات احدیه مجازات تامه ومقامله کامله شی

واندن استفاضه وحقایق امکانیه یه افاضه
 وساکنان شب ظلمانیه ظلمانیه یه افاده شی بعینها
 ماه منیرک خورشید منیره مجازات و مقابله شی
 ولیائی مظلمه دن اناره شی کی اولدوغی اجلدن بدر
 قلب محمدیه دن وشمس محبت ذات الهیه دن استعاره
 اولندی پس بوشراب محبت ذاتیه نک اواره سنه شب
 وداعی اسماء الهی و اوصاف ربانیدر و بواسماء و
 اوصاف متقابله الهی اصابع عباریتله و انامل
 اشاریتله تعبیر اولنور کماورد فی الحدیث الصحيح
 ان قلوب بنی ادم بین الاصبعین من اصابع الرحمن
 بقلبها کیف یشاء و کما قال رسول الله صلی الله
 علیه وسلم روی ابن عباس رضی الله عنه رایت
 رتی فی احسن صورة فقال یا محمد قلت لیسک رتی
 و شعیدک قال هل تدری فیم یحتصم الملاء الاعلی
 قلت رتی اعلم فوضع یده بین کتفی فوجدت برد

انامله بین یدیه فعلت علم الاولین و الاخرین
 پس حضرت ناظم قدس سره اصابع انامل ساقی
 باقیدن هلالی استعاره قلیدیکه هلالدن مراد اصابع
 اوصافیه ایله اول حضرتده کاشه روحده و قلبنده
 اولان شراب لذتی فی شاربینه ناله وانک قلب پر اذ
 واقفی طالب محبت الهی اولنلرجا بنده اداره ایدیحیدر
 بیت این بزمجه بزمست که ارباب کمال نوشندی
 می محبت از جام وصال بین یرکف ساقی قدح مالا
 مال بدری که بود مدبران چند هلال ای طالب
 عرفان بلکه که واصل و کاملان ایکی قسمه منقسمدر
 بر قسمی اول مقربان حضرتدر که می تات توحیدی نوش
 ایدیحک کند و لری فراموش قلوب بعد الوصول
 الی الله مستغرق بحر وحدت اولوب شراب وحدت
 مشربلرینه غالب و مغله مرتبه علم و عقلدن منخلع
 و قیود الفاظ و نقلدن منقطع اولوب ترتبه انام

وارشاد عوامدن فارغ در **بیت** خوش وقت
کسی که می درین میخانه . از هم و سبب خوردنه از
پیمانه . صد بار اگر نیست شود عالم وهست . واقف
نشود که هست عالم یا نه . و ایکنی قسحی اول طائفه
علیه علیه در که جذبه الهی بونلری کند و لردن جذب
ایدوب موصل الی الله اولدقد نصیره تکمیل نفوس
طالبان و تربیه سالکان و مسترشدان ایچو ندر
من الله الی الخلق قلوب احکام شریسته متصف
و اداب طریقتله متادب اولوب می محبت ازلیه آب
زال علم و معرفتی امیخته قلوب بوشراب محبتده
آب علم و معرفته مزج و خلط اولماسندن بی شمار
نجوم هدایت بدیدار اولوب پس شب ظلمات
طبیعتده بونلرک انوار نجوم هدایتی رهنا اولور
فاذا کان **کذلك** حضرت ناظمک و کمر بیدوا
اذا مزجت نجم بیور دقلری بو معنایه اشارت اولور

فقیدر

فقیدر تاویل البیت للحنه الهیة قلب المحمدی کأس
و محل و تلك المحبة شمس نورانی المثل و تنویر القلوب
و ازالة ظلمة الغیوم و الصکروب بنیلها الی الشاربین
اصابع الرحمن و یدیرها انا مل السبحان و کمر موضع
و محل من الواصلین الوارثین یظهر فیهم نجم الهدایة
وقت امتزاج تلك المدامة الحیة بماء العلم و المعرفة
ثم قال قدس الله سره و نور محیه و لولا ان ذاهاما آهتدینا لحاربنا
و لولا اننا هاما تصورناها الوهم **اللغات** الشذبا بالقصر
حدة الرايحة یعنی رایحه لودسته نك رایحه شی
شدة وحدة اولمق ذکره الجوهري اهتداهد انك
مضارعیدر طغری یول بولمغه دیر لر زیر اهدايت
ضد دلالتدر ارشاد و دلالت معناسنه مستعملدر
وهذا نك تقدیه سی اوج وجه او زده در یا بنفسه
و یا اولی یله و یا خود لا مایله تقدیه قلدی حان
حمن بیع اولنان موضعه حان جمع خانه در و حانه

خانه خانه می فروشد درین سهواً بیشتر زیرا خانه
 حانوت الحارک اسمیدر سنا قصر ایله ضوء برقه
 دیرلر و مدایله رفعتنه دیرلر بورده اولکه معنا مراد در
 تصور دن مراد ادراک ایلکدر و هم حواس خمسّه
 باطنه دن معانی جزئیّه یی ادراک ایلر بر قوت در
الاعراب مواضع اربعه ده اولاً ضمیر لر مدامیه
 عائد در و هم تصور نک فاعلیدر فتقدیر الکلام
 ولولا شدة رایحه تلك المدامة ما اهتدیت الى
 موضع بیعها و كذلك لولا ضیاء تلك المدامة ما قدر
 ان یدرکها الوهم من غایت لطافتها و لکن رایحتها
 و ضیاءها تدلان الى موضع بیعها **المعنی** اگر اول
 مدامه نک شدة رایحه سی اولمیددی بن انک
 ضیاء سی اولمیددی و هم انی کمال لطافتی اولدو یغجون
 تصور ایتمیددی **التحقیق** جانندن مراد مرتبه محبت
 الهیه اوله و رایحه طیبه سندن مراد مظاهر

کونیه ده

کونیه ده مرئی اولان اثار انوار جمال الهیه در
 و فی الحقیقه بومرایای ذوات کونیه ده مرئی
 اولان عکوس تجلیات الهیدر و بوموجودات
 صورتیه ده فایحه اولان رایحه بر خوی ان لر یکم
 فی ایام و هر کم نفحات الا فخر ضوالمها و رایح
 و نفحات سبحانیدر بس افراد عالمدن و احادیثی
 ادمدن هیچ بر جمیل بو قدر الا انک حسن و جمالک
 منظریدر کما قال الناظم و کل جمیل حسنه من
 جمالها معارله بل حسن کل ملیحه و هر نقدر
 خد و حال و چشم قتال و ابروی هلال و ابروی
 هلال مثال و معاشیق و محابیت دلفریب
 و پرو لال و ارایسه او ملامحت و لطافت حقیقتک
 عکوس و برتویدر و کذا قال الناظم **بیت** و ما ذاک
 الا ان بدت مظاهره فظنوا سواها و هی فیها تحلت
 بس جمیع انفاس و افاقده مبتلی اولاً جمیل

علی الاطلاق اولدیسه جانندن مراد معدن محبت
 ذاتیه و رایحه شندن مراد ملاحت و لطافت
 صورتیه اولوب بحکم المجاز قنطرة الحقیقه اول
 حقیقتک طریق حصول و اول جمال مطلقک وسیله
 وصولی بودر که چقن بر عاشق مقبله بحسب قابلیت
 فطرة اصلیه و اول یرتورن بر یرتوزیر پرده آب
 و کلدن بر دلبر موزون الشمایل محمود الحاصل متنا
 الاعضا تماثل الاجز اشیق القد صبیح الحد صور تنده
 لمعان قلسه و انک کاشه وجودنده بر جرعه محبت
 صاده و اصل اولسه عاشق مقبل اول لمعه نلش
 پروانه سنی و اول جرعه نل مقبل اولمغه نل پروانه سی
 و اول جرعه نل مستانه سی اولوب بیت از هر چه
 ذعشق یار بیزار آید و او را بهزار جان خریدار آید
 مفهومتک منظره ی اولور بعد و اگر آتش عشق نهاند
 افروخته و شعله شوق حجب کشفه سن و خواطر

مختلفه

مختلفه سن شوخته قیلوب عشاوه غفلتی بصر
 بصیرتندن مرتفع فکر و غبار کثرتی آینه قلبندن
 پالایدوب سمر دیده باطنی تزیین اولور و مشاهده
 جانی مرتبه عین الیقین اولور پیش بوحسن مریم
 الرادندن هارب و بقاء کمال جماله ذوالجلاله
 طالب اولور بوجذبیلک اکا جمال توحید افحال
 سخی اولور پیش بومرتبه دخی شعله ذوق آرام
 بولمزنه و آرزوی دردن متسلی اولمزنه جمال
 توحید صفات اکا منکشف اولور بعد اگر
 جزیه خدا غالب و آرزوی درون مشاهده ذات
 احدیت طرفه راغب اولور سنه سطوت
 تجلی وحدت آنی بالکلیه افنا ایدر و بدل مایفنی
 عنه اکا حقانی و باقی وجود و عوض و یریلوب
 پیش میخانه وحدتدن لب و دهان شراب محبت
 ذاتیه بی نوش و کندوی فراموش ایدر بومرتبه ده

دیده حقله بنیا و کوش حقله شنواوید حقله کبر
 او پای حقله پویا اولوروی یسمع و بی بصر اسرار
 بولور پس اولزمانده بلورکه محبوب صورتی محبت
 مجازی محبوب حقیقینک و محبت ذاتیه نک عکوش
 و اثاریدر و مظاهرده اولان نفحات و فوایح اول
 حقیقینک روایحه و بر معنای رعنادخی بودرکه
 اول مدامه نک حاشندن مراد انبیا و اولیانک
 وجود لر اوله و رایحه سنه مراد انلرک وجود ند
 اولان اثار محبت و اسرار وحدت اوله و ضیائندن
 مراد انوار باطن انبیا و اولیا اوله پس تقدیر کلام
 بو اولورکه اگر اول محبت الهیه نک دکان وجود
 انبیا و اولیاده روایح اثار اولییه بن انلرک
 طرفه یول بولمزد و اگر اول محبتک انلرین قلبنده
 ضیا و لمعانی اولییه و هم و عقل انی ادراک اولییدی
 کمال لطافتندن او توری پس رایحه محبت انلرک

میخانه وحدت اولد و غنه دلیل اولیدی دیمک اولور
 وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا الذَّهْرُ غَيْرَ حَشَاةٍ كَانَتْ حَفَاها فِي الْقَدَرِ النُّهْرُ كَتَمَ
النفات الدهر ابو عبیده و یونسندن مرویدرکه دهر
 ازمان و حین محدوده و غیر محدوده اطلاق اولنور
 و دنیانک من اوله الی اخره عمره دخی دهر دینر لر
 و عند الحلیل الدهر الابد و عند ابی حنیفه و صاحبیه
 الدهر المعرف بالامر یختص بالمعمر غیر برکله در سکه
 انکله و صفا و لنور و استشاق لنور بوراده بمعنی
 شوی در حشاشه بقیته الروح فی المرض کانت
 حروف در حروف مشبه بالفعیل در خفا حقی البرق
 بجفی حقیاء دخی یخفف حفوفا دیر لر برق صغیر تر
 لمعه ایلله نهی لویه نک جمیع در نهیه عقله دیر لر
 صاحبینی ناشایسته فعلنردن نهی ایلدیکی اعتبار یله
 کتم کز لکه دیر لر مصدر بو محله بمعنی مستور و مدر
الاعراب منهاده من بیان ایچوندر ضمیر مدامیه

عاید در الدهر فاعلید لم یبق نك یبق افعال بآینده در
 غیر حشاشه مفعولید لم یبق نك تقدیر کلامی
 لم یبق الزمان شیئا من تلك المدامة غیر حشاشه
 دیمکدر کان حرف در حروف مشبیه بالفعل
 اسمی حفاها در و خبری کمدر حفاه اولان ضمیر
 مدا میه راجع در و جمله کان حفاها اولکی جمله نك
 مضمونی مؤکدر ضمیرك رجوعی حشاشیه اولوب
 انکاصفت اولق وجه دکدر صدور انتهى صدور
 اولو انتهى دیمکدر علی تقدیر المضاف **المعنی** زمان
 اول مدا میه جاندن بر شیء باقی قومدی بقیته
 روحدن غیر کان اول مدا میه نك سنیته ارباب
 عقولده ظهوری وضعف المعانی مکوم و بنهاند
 کمال لطافتندن او توری زیر اسبب ظهور کثافت در
 هر بار که جمعت لطافت قوی اولور جمعت ظهور ضعیف
 اولور **بیت** فریاد و فغان که باز در کوی مغان.

میخواره

میخواره زمی نه نام یا بدنه نشان • زان گونه نهان
 کشت که بر خلق جهان • کشتست نهان کشتن
 او نیز نهان • قال فان ذکرک فی الحی اصبح اهله
 نشاوی ولا عار علیهم ولا اثم **اللفات** حی قبیله به دیر لر
 اصبح بمعنی صارا اهل بر شینک حاصه سینه دیر لر که
 اکامسبت اولنه ومنه قوله تعالی ان ابنی من اهلی
 نکم رجلك زوجه سینه و بلدك قومنه و نارك
 و قبیله نك قومنه اهل دیر لر بنو لر نسبت اولند قاری
 شیلرک حاصه لر ی اولد و غیچون کما ذکر فی تفسیر
 القاشانی الا اهل حاصه الشیء الذی ینسب الیه
 ومنه قوله تعالی ان ابنی من اهلی و نسبی زوجه
 الرجل اهله و اهل البلد و اهل النار و اهل الحی
 و هم حاصه الذین ینسبون الیه نشاوی نشوتدن
 مأخوذ در نشوة اول سکره دیر لر یقال نشا ینشو
 من باب الا ول و کذا نشی ینشی من باب الثالث

وهم نشوان و هي نشوى و هو نشاوى شكران
 و سكرى و سكارى كيد ر عار معروف اثر كناه
الاعراب ذكرتك مؤنث ضميرى مدايمه راجع
 اهل ضميرى حبه عايد در اصبح نك اسمى و نشاوى
 وى خبريد ر ولا عارده و او حاليه در ولا انتم ده عاطفه
 و بونده كى لام تا كيد نفى ايچون زياده اولمشدر
 و تقدير ابيت و لو ذكرت تلك المدايمه فى حى لصاد
 اهل ذلك الحى سكارى من لذت سماعها و الحاك
 لا يلقه بذك السكر عار ولا انتم **المعنى** اكر اول
 مى الهى بر قبيله ده ذكر اوليدى نك اهلى اولمدايمه نك
 لذة سماعندن مست اوله لردى و حال بوكه انلره
 بو شكر سبيله نه عار لاحق اوليدى و نه كاه **التحقيق**
 حى بر قاج معنا اوزره تاويل اولفق قابلدر اولاحى
 دن مراد مطلقاً قراى عالمدن بر قويه و بلاد بنى
 آدمدن بر بلده اوله بر اول محبت ذاتيه و مدايمه

الهيه اول قريه و بلده نك اهالىسى ما بينند بر كامل
 لسانندن ذكر اولشه و انلره سوق و سوزله تعريف
 قلنسه اول بلاد و قرانك اهالىسى بالكلية مست
 اوله لردى و حال بوكه انلر بو مستلكن عاروشين
 و شار لاحق اولمىوب بلكه مقبول و مدوح صغار
 و كبار اوله لردى و ثانيا حى دن مراد مجموعه
 وجود انسانى اوله كه فى الحقيقة كون جامع و عالم
 كيد در و اهلندن مراد قواى جسمانى و روحانى
 اوله پس تقدير كلام اكر اول محبت ذاتيه بر انسانك
 مجموعه وجودنده يا قالاً يا حالاً ذكر اولشه
 و يا بر عارف بالله طرفندن انك قلبنه اول محبتك
 ذكرى تلقين قلنسه انك جمله قواى جسمانى
 و روحانى مست الهى اولوب و الحال انك
 بو مستلكن عار و كاه لاحق اولييدى بلكه
 نور محبتله هر عضوى و جزوى پر نور اولوب

هر حاله ممدوح و مقبول اولیدی و بومعناده قایلدر
که حی دن مراد قبیله اریاب محبت و دودمان اصحاب
مودت اوله اگرچه بوطائفه می محبتله مستلایسه
لرده هر بار که بوشراب محبت انلر ماییننده ذکر اولنه
بر نوع آخرله دخی انک لذت سماعندن مست
ویهوش بر اسلوب دیگرله دخی بخود و سرخوش
اولورلردی **بیت** آن می خواهم که عقل ازو
مست شود. سر رشته اختیارش از دست
شود. مطرب چو بوصف او شروء آفازد. هر زنده
دلی که بشنود مست شود. قال قدس سره
ومن بین آتش الدان تصاعده ولم یبق منها فی الحقیقه الا سم
الغایات احشاشانک جمعیده رخسار جوف و اندرون
احاطه ایلدیکی شیلره دیرلر **نتیجه** بغیر سقلره
حشاء بطن دیرلر زمان دن انک جمعیده رخمره مختص
اولمق لازم دکلددر بلکه همان مطلق کوچه دیرلر

صعود هبوطک خلا فیدرتصاعد صعود دن مأخوذ در
صیغه تفاعل مبالغه ایچوندرای ارتفعت من جوالذات
تقدیرینه **الاعراب** و منده و او ابتدائیه من ابتدا
ایچوندر بین معنی وسطدر نتم دیر سن جلست
وسط القوم تصاعده نک ضمیری و منها نک ضمیری
مدامیه عایدلردر و تقدیر کلام و من وسط جوالذات ان
ارتفعت تلك المدامة الى مقر الاصل بالکلیه ولم
یبق شی من تلك المدامة فی الذات ان فی نفس الامر غیر اسمها
المعنی و اول مدامه کوپلرک درونلرندن مقدر
اصلیشی جانبته متصاعدا ولدی و یبقی نفس الامر
اول مدامه دن برشی باقی فالمدی الانامی **التحقیق**
دنازدن مراد محبتنه متشبه اولان مقلدینک نفوسلری
اوله پس تقدیر کلام مقلدینک دنان وجودلرندن
می محبت الهیه متصاعدا ولدی مقراصلی سنده و اول
محبتدن انلرک وجودلرندن برشی باقی قلده فی الحقیقه

آلهان اسمی **بیت** در داکه حریف در داکه شام نماید
 و زباده نمی در قدح جام نماید • کرد از دل حم
 ز لطف می میل صعود • در حمکه ها از و بجر نام نماید •
 و یا خورد ناندن مراد نفوس کامله اولیاء الله اوله
 او شراب محبه مظهر و محل اوله قلمی اعتباریله و اول
 مدامه نك درون داندن تصاعدا یله سندن مراد
 انك در نندن نسبت و اضافت محبتك انقطاع
 و ارتفاعی اولوب مقر اصلیتی اولان مرتبه احدیته
 رجوعی و انتسابی اوله زیرا که حجب عارف چونکه
 کمال فنا یله متحقق اوله جمیع کالاتك کند و یه
 نسبتی نظر شهودنده کند و در منقطع اولوب مرتبه
 احدیته نسبت اول نور و انك قتنده • باقی قالمز ال
 محبوبك انکا اسناد ایلله و کی اسامی نتمک دیرلر فلان
 کسه ارباب محبتند در و فلان عزیز اصحاب و صلیتند
 و فی الحقیقه بودید کلری اوصاف و اضافات بونلردن

مرتفع و متصاعد اولوب مقر اصلیتی اولان حقله
 قائمدر دیو کند و وجود لرنده فانی و حقله باقی
 دیرلر پس بوجهتدن محبت الهی بونلرک وجودنده
 انحق انك اسمی قالمشدر **بیت** ما عشق بوم هوا
 نماید شت و هوش • بآتش سوزنده چه سات
 ماند خس • از هستی من نشان نمی یابد کش •
 ماند است بعاریت مرانامی پس • قال قدس سره
 وَأَنْ خَطَرْتُ بَوْمًا عَلَى خَاطِرِ أَمْرِي أَقَامَتْ بِي الْأَفْرَاحَ وَارْتَحَلَ الْقَهْمُ
المنافات خطور قلبه احتلاج ویرمکد دیرلر نتمک
 خطر الشئ بیالی دیرلر ای احتلاج و حرکه فیه
 دیمکدر و علی ایلله تقدیه ایلله سنی خطور دن مرور
 معنایی مراد اولندوغنی مشعردر و خاطر دن
 مراد بوراده قلبدر ذکر حال اراده محل قبیلندن
 اولور امری و مرر جمله دیرلر اقامت به اقام
 بالمکان فلان اقامه دیرلر اذا استقر فیه

پیش یا اقامه کلمه سنی تقدیه ایچون اولور واستمالی
ما ایلله اولور سببیت معنائی و همدرا فراح فرحک
جمعیدر فرح شرورده دیرلر ارتحال انتقاله دیرلر
هم خزنه دیرلر لکن بینهماده فرق دقیق وارد ذکر
عن قرب کلور **الاعراب** خطر تک ضمیری مدا میه
راجعدر یوما طرفیت اوزره منصوبدر و یومدن
مراد مطلقا و قدر اقامتک فاعلی افرا حدر به
ضمیر مجرور خاطره عایددر افرا حک تقریفی
استغراق ایچوندر والهک تقریفی جنس ایچوندر
وهم فاعلیدر ارتحله تک ارتحله و او عاطفه در
اقامت اوزره **المعنی** اگر اول باده تک یادی
و قتلردن بروقتده بر کسه تک ساحت قلبنه
مرور ایلسه ابدی انک قلبنده هموم و اتراح
بالکلیه مرتحل اولوب شرور و افراح انده
مستقر اولیدی **جیت** از باده عشق غصه

و غم

و غم یاد شود و بران شده حادثه آباد شود . بر خاطر
غمکین کذر دشاد شود . زانده و غم زمانه آزاد شود
و تقدیر تأویل البیت وان مرتت تلك المدامه
الذاتیه والمحبة الهیة وقتا من الاوقات علی قلب
رجل غافل عن هذه المحبة لاستقرت فيه الا فراح
وانتقل منه الا تراح زیرا بین الانام معروف و مشهور
درکه مدام حرامدن بر قاج جام نوش ایلسه هموم
و غموم ایامی نیچه مدت فراموش ایلر پس امر الفساد
اولان باده ده یوا و لیحق خالق العباد اولان
خدای متعالک شراب طهوری بر کسه تک قلبنده
خطور و مرور ایلسه وانی بر ضیا و بر نور قلوب
الامرد نیادن بلکه ملول عقبی دن دور قلنده
بعید دکلدر بلکه بویله بلین سعید دکلدر قال
و تو نظر اندمان ختم ناینها لاسکر هم من دونهما ذلک الحتم
اللفظ نظر اولکی بایدن بر شئی کوزله تأمل ایلک

ای تا ممل الشبی بالعين بو تقدیرجه تقدیه شی الی ایله
اولور زیر نظر لغتده بر قاج معنایه کلور اولو انتظار
معناسنه کلور بغیر صله استعمال اولور نتکم
انظرونا نقبتس من نورکم قولنده کی کی ای انتظار ونا
تقدیرینه درودخی تفکر معناسنه کلور وفی
حرفیه استعمال اولور نتکم نظرت فی امر الفلاف
دیرشن ای تفکرت دیمکدر واکر لام ایله استعمال
اولور شه رأفت معناسنه کلور نتکم نظر الامیر
فلون دیرلرای رأفت معناسن ویرلر واکر الی ایله
استعمال اولنسه رؤیت معناسن ویرلر کما قال
الشاعر نظرت الی من حسن الله وجهه ای رایت
پس بو محله حذف وایصال ایله کلدی ورویت
معناسنی ویرلدی ندمان یفتح النون صیغه مقرر در
رفیق مجلس شریه دیرلر قال الجوهري ناد منی فلوت
علی الشرب فهو ندیمی وندمان وجمع التذیم ندام

وچیند

وچیند عود ضمیر الجمع باعتبار المعنی اولور زیرا که
جنشد در جمیع افراد اوزره شامل اولور وقال
الجوهري المنادمة مقلوبة من المدامنه لان شارب
الحمرید من شرب الشراب مع ندیمه لان القلب یف
کلامه کثیر حتم ایکنی بابدن نقشدن حاصل
اولان اثره دیرلر مراد مقرر در نتکم ختمت علی
الشی دیرسن بن برشیئتک اوزرینه مقرر در
دیمک اولور اناء شراب وصور تخنسنه قویچق
ظرفه دیرلر جمعی آینه و آینه نک جمعی اوانی کلور
من دونها ای متجاوزاً عنها معناسنه در زیرا
دون علی طریق الاتساع هرشی که بر حد دن بر حده
و بر حکم دن حکم آخره تجاوزا یلسه انده استعمال
اولور **اعراب** لو حرف شرط نظر فعل ماضی فاعلی
الندمان حتم مفعولی اناء مضاف الیه در حتمک
لا سکرهم جواب لوهم محلاً منصوب مفعولیدر

اسکرناک ضمیری جمع باعتبار المعنی ندمان عاید اولو
من دونها اسکرناک متعلق قدر اعرابدن محلاً منصوب
حالد را اسکرناک فاعلندن دونها ده کی ضمیر مدامیه
عاید در ذلک اشم در اسماء اشارتدن بعیده اشارت
اولنو چن قریبه اشارتده استعمال اولنشہ تعظیم
ویا تحقیر قصد اولنور بوراده تعظیمی مراد در و ذلک
الحکم اعرابدن محلاً مرفوع فاعلیدر اسکرناک
المعنی اگر ندمان مصطفیٰ محبت و یاران نشمین
عشق و مودت اول شرابک حتم اناسنه و مهر
و عاشنه نظر ایدہ لردی ہر آیینہ بونلری مست
ایلیدہ اول مدامہ دن متجاوز اولد قلری حالہ
اول مہروانک نقشی و ازا کان حتم انانیہا یفہ ہذہ
المرتبه و فس ذات المدامۃ علی ہذا فی علو مرتبتہا
و کمال لطافتہا و مرتبہ شانہا **بیت** یارب
چہ می است این کہ بود ہموارہ • در آئمہ بر ہیزم

از و صد

از و صد پارہ کہ مہر خمش را نکرد میخوارہ **بیت** بادہ
شود مست از ان نظارہ **الحقیق** ممکنہ کہ حضرت
ناظمک قدس سرہ انان مرادی قلوب کاملان
وارواح واصلان اولہ کہ فی الحقیقہ ظروف محبت
الہیہ در رلہروانک اناسنک حتمندن مرادی نقش
صوری و شکل عنصر یلری اولہ بش تقدیر کلام بو
اولور کہ طالبان قابل و مریدان صاحب دل کہ
ندیمان محفل بادہ نشان حقیقت در لر اگر کمال
بصیرت و غایت ادراک و فطانتلہ اول محبت الہیہ یہ
ظروف اولاشیونک نقش صوری و شکل عنصر یلری
مشاہدہ قلنسہ لردی اول محبتک بو طایفہ علیہ نک
وجود لربنہ کمال سرایتی اولد و غی اجلدن بو مشاہدہ فی
قلون طالبلرہ انلرک صور یسندن عظیم تأثیر
حاصل اولیدی و بونلری مست و سرخوش قلیدی
مع ہذا بونلری ظروف قلوبندہ اولہ از و اق لذت

وشراب معنوی جشیده قلمسین و بومرته سینه
 ایر مکسین زیر اصحنک تا نثری و اصحاب قلوبک
 بهانه نظر قلنک فائده کثیری مقرر در کما چکی
 فی العوارف المعارف عن ابی بکر الطمسانی قال
 اصبحوا لله فان لم تطبقوا فاصبحوا مع من یصحب الله
 لتوصیکم بركة صحبه الی صحبة الله تعالی پس برده
 عزیز لرله صحت نیجه شنه عبادت ایلمکن بهتر
 اولمشی اول تأثیر و ذوقی انلردن بولمشی اعتبار ایله
 در کما قال فرید الدین عطار بیت یکدمی صحت
 بهردان خدا بهتراز صد سال بودن در بقا پس
 ای قرداش اگر مرتبه لرندن مسجور ایسکده باری
 نظر لرندن دور اولمه تا کم مشاهده لرله بر سرور
 اوله سنن قال قدس سره ولو تضحوا من نثری قبر میت
 لعادت الیه الروح وانتعش الجسم **النفات** نضح ایچی بابدن
 بر سننه اوزره صوصا چق کما قال النضج رش الماء

علی الشی ثری خالک تمناء الا تنفاس لا ارتفاع
 یعنی یوقاری قلمق سائر لغاتی معلوم **الاعراب**
 لوحرف شرط تضحواتک جمع ضمیری بیت سابقه
 اولان ندانه راجع در علی التاویل المذکور فیما سبق
 منهاده من تبعض ایچوندر ضمیر مدا میه
 راجع در ثری مفعولیدر تضحواتک میت قبره
 وقبر ثری یه مضاف در لعادت جوابدر لوین
 الیه ده ضمیر میت عاید در الروح فاعلیدر
 عادتک الجسم فاعلیدر انتعش نک روح و جسمک
 تقریضی عید ایچوندر معبود میتک روحی و جسمی در
 بو تقدیر جه مضاف الیه دن بدل اولغه احتیاج
 اولمز **المعنی** اگر ندیمان مجلس محبت اول مدامه دن
 بعضی سنی بر میت جاز داده نک تراب قبر نه
 پاشیده قلنه لر دی اول میته روحی عودت
 ایلیوب جسمی یوقاری قالمق **الحقیق** ای طالب

مهرت بالكله حیات یکی نوع در بری حیات حتی
حیوانیکه شایر حیواناته مشترک در بوجیات و بری دخی
حیات حقیقی روحانی که خواص افراد انسانیه مخصوصه
و بوجیات دخی اوج نوع در اولی نوع حیات علم
و دانشه مرکبها لادن زنده اولمقلقدر کما قال الله
تعالى اَوْ مِنْ كَانِ مَيْتًا وَ اَحْيَيْنَاهُ قَالَ بعض مفسرين
ای او من کان میتا بالجمل فاحییناه بالعلم زیرا که قلب
علم واسطه سیله حق بلور وانك طلبنده حرکت
و جنبش قلور پس دانش و جنبش زنده کانك خاصه
سندند نتکم نادانی و سکون خواص مرد کاندند
کما قال علیه السلام الناس موتی الالهالمون والعالمون
شکری الاله المخلصون والمخلصون علی خطر عظیم
و کما قال علی کریم الله وجهه و رضی الله عنه
بیت الناس موتی و اهل العلم احياء والناس
مرضى وهم فيهما طباء وایکنی نوع جناب حقه

توجه

توجه قلبه ده قلبك جمیع هتیه حیات و تفرقه
و دغدغه مآتدن بخانیدر زیرا جمیع موجودات
عند اهل الحق موتی در الاله الله پس مرکانه تعلق
و عشق عین مرد کاندن اولمقدر اهل حیات ابدیه
قتلنده کما قيل في حقهم **بیت** هر چیز که در جهان نیست
جز حق جلیل. مرده است مشور عشق هر مرده ذلیل.
بر مرده کی تو میل انهاست دلیل. الجنس الى الجنس
کما قال یسیر. ولهذا منع رسول الله صلى الله عليه
وسلم عن مجالسة الموتی کما قال علیه السلام ایاکم
و مجالسة الموتی قالوا وما الموتی یا رسول الله قال
اهل الدنيا و اوججی نوع مات فقد اندن بخات
بولوب و جدان حقدن جان و حیات بوله سن
و کند و وجود موهوم کدن فانی اولوب و موجود موهوم
حقانی یله باقی قلبه سن و بیه سنکه هر بقدر زنده
لک و ارایسه انك مشاهده سنسز عین مرده لك

وهره کرمیت و ارایسه انک کرمیتسز محضا افسرده لکدر
بیت تادل زوج و خویش برکنده نی •
 در بند خودی و خدای را بنده نی • کیرم که تو جان فی
 و جهان زنده تست • تا زنده بجانان سنوی زنده نی •
 فاذا کان كذلك ممکن در که حضرت ناظمک مرادی
 مرده جهل و یا مرده تفرقه و یا مرده فقد و نا یافته
 اوله سن پس بو تقدیر کلام بو اولور که اگر اول محبت
 ذاتیه نک ماء الحیاتدن بر مقداری مرده جهلت
 و یا مرده تفرقه نک و یا خود مرده فقد انک قبر
 جسد لری اوزره باشیده و مرشوش البسته اوله
 مرد کانه روح علم و یا روح وجدان حق عودت ایلوب
 انک جسمی خدمت و عبودیت و شکر گزار لکه قایم
 اولوب حیات ابدیه ایله متصف اولیدی **قال**
وَلَوْ طَرَحُوا فِي حَايِطِ كَرَمِهَا عِيْلًا وَقَدْ أَشَقَى لِقَادَرَةَ السَّقَمِ
الغنائ الطرح رمی یعنی اتق فی کولکده دیرلر

واصل

واصل لغده رجوعه دیرلر باع یببع با بندن پس ظله
 فی تسمیه سنک و جمی ظلك بر جانبدن بر جانبه
 رجوعی اولدو غندن او تریدر پس ما عدا الزوال
 اولان ظله فی دیرلر **وقال ابن السكيت الظل ما نسخته**
الشمس والقی ما نسخ الشمس یعنی ابن السكيت ظل
شمسك نسخ ایلدوکی و فی شمسى نسخ ایلین در دیدی
 و حکى ابو عبيده وعن روية قال كل ما كات عليه
 الشمس فزالت عنه فهو فی وظل ما لم تكن عليه الشمس
 فظل حايط يستانى احاطه ایلین دیوار کذا ذکره
 صاحب المغرب علیل بر وزن فعیل معنی مفعول
 العلة والمرض قد بر حروف در که داخل اولمز ال
 افعال اوزره و قدین دورت معنائی وارد در تحقیق
 و تقرب و تقلیل و توقع معنائیه استعمال اولنور
 پس تحقیق ایچون مضارعده ماضیه ده داخل اولور
 مثالی قد یعلم ما انتم علیه ای یعلم ما انتم

عليه تحقيقاً و ماضيه داخل اولدوغنه مثال لقد
خلقنا الانسان يعنى تحقيق بز انسان خلق ايله
ديمكدر و تقرب ايجون ماضيه محتص اولور نكتم
مود نلرين قولنده قد قامت الصلوة ديرلر اى قد
قريب وقتها ديمكدر و لذلك تجن ماضيه قد داخل
اولدقك حال موقعه واقع اولق مستحسن اولور
كقولك رايه زيدا قد عزم على الخروج اى عازما
عليه ديمك اولور و تقليل ايجون كلور و فعل مضارع
محتص اولور نكتم قد يصدق الكذب و قد يحزن
الطروب كى اى و بما صدق الكذب و ربتا حزن
الطروب ديمك اولور و توقع ايجون اولدقده ماضيه
محتص اولور بو تقديره قد هل فعلك جوابى اولور
كما قال سيبويه و اما قد محواب هل فعل لان السائل
ينظر الجواب مثلاً برنجكه كسه اميرك بنه سنه
مترقب اولسه لرا نلر و جوابده قد ركب الامير ديرسن

بش بو محله مناسب اولان تقرب معنا سيدر
اشقى المريض على الموت اى اشرف عليه يعنى موته
يقين قلدى ديمكدر سقم و سقم كالحنن و الحزن
لغتلر در مرض و خسته لكه ديرلر **الاعراب** طرحو
ضميرى نه مانده راجعدر و كرمها ضمير مداميه
راجعدر عيلاً مفعوليدر طرحونك و قد انتفى ده
و او حالته در و اشفا نك ضميرى مستترى عليه
عايد در لفارقه جوابيدر لوك ضميرى عليه السقم
فا عليه در فارقه نك **المعنى** اكرند ماى مجلس شراب
طرح ايلسه لردى اول مدامه نك ديواريك سايه سنه
بر پيمارى هلاكه مشرف اولديغى حالته البسته
اول بيماردن سقامت و نزالك مفارقت ايليدي
اول ديوارك سايه سنه **التحقيق** اى طالب
اسرار الهى بلكل كه كدو مدن مراد حديق ذات
بجه قلوب عارفان و واصلان اوله كه شراب

محبت الهی انلرک عصاره اعناب و علومیدر و خلاصه
 ثمرات فهمیدر و اول کروهاک حایطندن مراد
 وجود جسمانی و صورت هیولانی اوله کروم
 مذکوری محیط و مشتمل اولدیغی اعتبارله و سایه دن
 مراد همت عنایتلری اوله تقدیر کلام بو اولورکه
 اگر جهالت و غفلتله خسته و بطالت و غیاوتله
 دل شکسته بر مریض معنوی بی اول باده محبت
 منبع اولان قلوبک اصحابک ظل حمایت و سایه
 عنایتلرینه طرح ایلسه لرد اول کاملا و عارفانک
 انفاش نفیسه لرندن هاول ابدیه به مشرف
 اولان علیل ذلیلدن سقامت جهالت دور و
 بطالت مهجور اولوب حیات الهیه ایله زنده
 و صحت نامتناهییه ایله پر خنده و یاسرور اولید
 مشنوی هین محتسب ای حال بی اعتبار •
 حمزیزیران درخت سایه دار • اندرا در سایه

آن

آن عاقلی • کش نشاند بر درازره ناقلی • ظل او
 اندر زمین چون کوه قاف • روح او سیرغ پیش
 عالی طواف • کر بگویم نایامت و صفا و • هیچ
 انراغایت و مقطع مجو • کما قال رسول الله صلی الله
 علیه وسلم فی حدیث صحیح اذا لقیتم شجرة
 من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها وکلوا من
 اثمارها قال قایل کیف ممکن هذا فی دار دنیا نا
 یا رسول الله قال اذا لقیتم صاحب العلم فکأنما
 لقیتم شجرة من اشجار الجنة بس بونلرک ظل
 حمایت و سایه عنایتلری هزار خسته به شفا
 وب شمار شکسته لکه دوا در لا تغفل فاطلب
 یا صاحب البلوی تجد نجاه من البلاء والعناء
 وَلَوْ قَرَّبُوا مِنْ حَائِهَا مَقْعَدًا مَشَى وَيَنْفِقُ مِنْ ذِكْرِ مَذَائِقِهَا الْبَنَاءُ
 اللغات تقرب برشی برشیه قریب قلبی تعدیه شی
 من ایله به حانک معنای مرو را بتدی مقعداً

افتاد در اسم مفعول وزنی اوزره ایق اوزره
 قال المقعد قادر اولیا کو ترومه در لر یقال المقعد
 هو العاجز عن المشی لذآء فی بطنه مشی یور ملک
 نطق تکلم ایلم ذکری و ذکر یاد ایلم مذاق و مذاقه
 بمعنی الذوق در یقال ذقت الشئ ذوقاً و مذاقاً و مذاقه
 بمعنی ذوقاً البکم ای بکم جمعیدر دلسر در لر **الاعراب**
 ضمیر حانها و مذاقتها مدامیه راجعدر مقعداً
 مفعولیدر قربونک مشی نک ضمیری مستتری مقعد
 راجعدر وجوابیدر لوینه من ذکره ده من تعلیل
 ایچوندر کما فی قول امری القیس و ذلک من بناء
 جاء فی ای لایجل بناء جاء فی و ذکر می مضافدر مذاقه
 البکم فاعلیدر ینطق نک و ینطق معطوفدر مشی
 اوزره **المغنی** اگر ندیمان محفل انس بر کتور می
 اول مدامه نک میخانه سنه قریب قلاوردی اول
 مقعدیور ویدی وین زبان اول اول یاده نک ذوقک

یاد نذ

یاد نذ نطق ایلیدی **مشوب** زان می کان می جو
 نوشیده شود آب نطق از نک جوشیده شود
 طفل نوزاده بود خیر و فصیح حکمت بالغ خواند چون
 مسیح ان می که یافت زان می خوش نبی صد عزل
 آموخت داود نبی **التحقیق** جان مدامه دن
 مراد اولیا و اصفیا اوله و مقعد دن مراد سیرالی
 اللهدن عاجز و و امانده اولان اهل غفلت اوله
 و ابکدن مراد معارف الهیه دن لسانی اولیات
 بی زبان اوله پیش تقدیر کلام بودر که اگر اول مدامه
 الهیه به جام اولان کاملون عارفانک صحبت لرینه
 بر طریق حقه و سیر وجود مطلقه مقعد و و امانده
 اولان کسه ی ندیمان مجلس محبت قریب ایلسه
 لردی اول سیرالی اللهه عاجز اولان کتورم
 نک یو ایلیدی و معارف و حقایق الهیه ابکم اولنلرک
 لساندن ینابع حکم جریان ایلیوب اسرار لدینه دن

گفت و گو قیلید بیت زمن ای دوست این
 پندم تو پذیرد برو قترك صاحب دولتی **كبر**
 که قطره ناصدف را در نیاید نکرده کوه و روشن
 نتابد اساس کار وقتی محکم افتاده که مومنی را
 حضر میگرد استاد قال ولوعبت في الشرق انفاً طيبها
 وفي الغرب مزكوماً له الشم عبق به الطيب بالکسر
 لزق بالحرک و عباقة ثمانية یعنی طیب آگایا بشدی
 و اولشدی دیمکدر شرق و مشرق مطلع شمست
 استلریدر نته کم غرب و مغرب استلریدر محل
 غروبك انفاً نفستك جمعیدر طیب مایطیبت به
 در لر مزکوم من له الزکام دیر لر داء معروفر
 شم ادراک رواج ایتکه دیر لر **الاعراب** عبقنتك
 فاعلی انفاً سدر که مضاعف طیب و طیبه نك ضمیری
 مدا میه را جعدر الشمة عادتك فاعلیدر له ده
 ضمیر مزکومه عاید در **المعنی** اگر اول مدا میه نك

انفاً طیبی مشرقده فایحه اولوب معطر اولیدی
 و حال بوکه مغربده بر مزکوم اولیدی اول مذکومه
 قوت شامه عودت ایدوب مشامی رواج الهیه نك
 استشامنه قادر اولیدی **الحقیق** شرقدن مراد
 ارواح انبیا و اولیا اوله که هربری مطلع شمس
 ذات و مشرق نیز صفات الهیه در و غربدن مراد
 ابدان عنصری افراد و اشخاص انسانی اوله و مزکوم مدت
 مراد قوت شامه روحانیه سی استشام رواج
 سبحانیه قادر و مین فسرده کان اوله تقدیر کلام
 یواوله که اگر اول مدا میه الهیه نك نفحات طیبه
 و انفاً نفیسه سی مشارق ارواح انبیا و مطالع
 قلوب اولیاده فایحه و معطره اولسه و حال بوکه
 مغارب ابدان عنصری و افراد و اشخاص بشریده
 برودت هوای نفس و کافت بخار طبیعتله مشام
 جان رواج سبحانیدن محروم و بر مزکوم معنوی

برخواستن ای لا اجد نفس الرحمن من قبل الیمن یمن
 قلوب انبیا و اولیادن نفس رحمانه دروایح سبحانیه
 استشمام ایلید **مثنوی** رفع کن از مغز و از بیستی
 ز کام • تا که رخ الله در اید در مشام • **قال**
 وَلَوْ حَبَّبْتُ مِنْ كَأْسِهِ كَأْفَ لَأَمْسَ نَأْمَلُ فِي نَيْلِ وَفِي يَدِهِ نَجْمُ
اللفظات الحضاب ما یحصب به من الحناء و غیره
 یعنی بویایه دیر لر ندن اولور شه اولسون لغت
 کاش مرور ایدی کف طرف یده دیر لر کما قال
 الواحد ای قیل طرف الید کف لاینها بکف بها
 عن سایر البدن المس لصبوق باحیاس یعنی یا پشتم
 در یده ضلالت خاوی هدایت در ننکم ضل
 عن الطريق دیر لر ای ذهب الی غیره دیمکدر یده
 تا اموزدن رؤس صابعه کلنجاه یده رک خارجه
 معروفه نک اشیدر **الاعراب** حضبت علی بناء
 المجهولدر کلمه من ابتدا ایچون در کاسهاده ضمیر

مدامیه

مدامیه راجعدر کف قایم مقام فاعلیدر حضبتک
 مضافدر لامس لما ضل ده مانافیه در لای اید در
 ولویک جوابی اولمغه علامتدر ضل نک فاعلی ضمیر
 مستتر در که لامسه راجعدر لیلک تنکیر
 عموما فاده ایدرونی یده ده و او حالیه در ضمیر
 ضل نک فاعلی اولان لامسه راجعدر بنجک تقرینی
 عهد ایچوندر و معهود بوراده یدر در و یدر در
 مراد کاشدر کما مروجه التشبیه **المعنی** اگر اول
 مدامیه نک کاسند اکالا مش اولان کسسه نک
 الی منخضب و منضنع اولیدی لیاالی مظلمه ذهیج
 بریکجه ده اول لامس کراه اولمید و حال بوکه
 انک یدنده نجم وارددر پیش نیجه کراه اولور
التحقیق حضابدن مراد اول کاسک اشعه سندن
 لف لامسه واقع اولان پرتودر علی وجه
 الاستقاره و کاسند مراد قلب مجذ و روح اجمدی

اوله کامه فی السابق ویاخود مطلقا قلوب کلین
 اوله وکف لامس طالب و سالک اولنلرین عقلندلر
 ویا روحندن استعاره اوله تقدیر کلام اکر اول
 شراب محبت ذاتیه ناک کاسنک اشعه وانوارندلر
 اول کاسه لامس و ملتس اولان طالبک دست
 عقلی و روحی منضیع منور اولیدی لیالی ظلمات
 جنمانیدن هر نه ظلمتده اولور سه مکراه اولمیدی
 و حال انکه انک ید روحنده شراب محبتک ماه و شر
 کأس منیر اوله پیش بوتقدیر چه کمره اولما مق
 بطر الاولی اولور بلکه انک قلبی کاسنک نورندن
 بی نور اولنلر بله یولن کورر و مرادین بولور **بیت**
 هر کس که ندید ست جام می ناب . کر در کفش
 از عکس می ناب حضاب . در ظلمت شب که نکند
 راه صواب . بنهاده بکف مشعله عالم تاب . قال
 وَلَوْ جَلِيتْ سِرّاً عَلَى اَكْمَدٍ عَدَا بِصِيرٍ اَوْ مِنْ رَاودِهَا يَسْمَعُ النِّصَمَ

اللفات جلیت علی البناء المقول ای اظهرت وکشف
 السر نقیض الجهر واکمه انادن اعمی طوغن غدا
 غد وندر وقت عدوده کیمکه دیر لرنتکم غدا زید
 ای ذهب فی الغد دیمکدر اندنصکره عام اولدی
 و صار معناسنه ده استعمال ایدر لر الرا ووق
 للصفات یعنی سنوزکه و صافی ایده جک الله دیر لر
 تنکم راق الشراب بروق رقادر لر ای صفا دیمک
 اولور صم اصمک جمیدر **الاعراب** جلیت
 ضمیری مدا میه غایدر سر منصوبدر حالت
 اوزره علی اکمه متعلقدر حلیه غدا جوابدر
 لوک بصیراً حالت اوزره منصوبدر اوردقهاده
 ضمیر مدا میه راجعدر **المعنی** اکر اول مدا میه
 الهی ظاهر و کشف اولنسید اغیاردن مستور
 اولدوغی حالده براغای مادر زاده بصیر اولیدی
 ویاخود معنا بصیر اولدوغی حالده کیدیدی واول

مدامه نك عند تضعيفها سوز كوسندن حاصل
 و حادث اولاه صوتدن صم صاحبك كوش
 اسيدوب علت صم انلرد اول صدانك خاصه
 سيله زایل اوليد **الحقيق** را ووقدن مراد عشاق
 الهيه نك وجود لری وله كه شراب محبت الهيه
 كدورات تعلقات كونه دن و غبار شركت اغيار
 و ماسودن پالوده ايد بجلرد ريس تاويل بو اولور كه
 اگر شراب محبت ذات من بعد مشاهده حقله
 دلشاد اولين بر كور مادر زادك باطنه حفيه
 جلوه قلنس و ستر اكشف اولسه ابدی انك
 دیده شهودی كشاده اولوب جمال حقى هر آينه
 آينه خلقیه ده بنیا اولوب شهود و حد مطلقه به
 توانا اولیدی و اول شرايك مصفا تندن حاصل
 اولان صیت و صدا سندن و سوز كوسندن
 حادث اولان صوت ندا سندن كراصلی و اصم

جیلند

جیلنك كوشی شنوا اولیدی و دخی قبی یسمع
 و بی بصیر اسرارنی بولیدی **بیت** چون می
 صفت جلوه نمای یابد صد دیده كورر و شنای
 یابد و رزانك سدهای بالورن او در كوش
 كداز كرى رهای یابد و قال قدس سره
 وَلَوْ أَنَّ رَجُلًا يَمُوتُ بِأَرْضِهَا وَفِي كَرْبٍ مَلْسُوعٍ لَمَّا ضَرَّهُ الشَّمْسُ
اللفات الركب اصحاب الابل في السفر دون الدواب
 ركب اصحاب ايله دیر لر سفرده دواب صاحب لرنه
 دیر لر اون كسیه و اوندن زیاده به اطلاق اولور
 بمقته تیمما ای قصدنه او منه التیمیه ترب خاکه
 دیر لر مسلوع اسم مفعولدر لست الحجة دیر لر یقن
 مار و عقرب بر کسه بی صوفیه ضرر ضده نفع
 سم فتحله ده زهیره دیر لر **الاعراب** لو حرف
 شرط ان حرف در حروف مشبیه بالفعلدن اسمی
 رجا خبری تیمموا ارضها ده ضمیر مدا میه راجعدر

التسم فاعلیدر ضرتك المعنى اكر برالای شتر
 سواران وقافله و کاربان اول مدامه نك زمینی
 خاکك زیارتنه قصد ایلساردی و حال بوسکه
 ایلمرنده بر مارکریده اولسیدی اول ملسوعه
 زهر ضرر ایتمیدی **الحقیق** مراد ناظم الله اعلم
 بواوله که جماعت اهل سلوکدن بر نیجه طائفه
 عالی مقدار اشتران شوقه سوار اولوب اول مدامه
 الهیه نك منبت و مغرسی بته جک بر اولان قلوب
 اولانك خاک جسمانیلر نك زیارتنه قصد ایلساردی
 و حال بوسکه انلرک مایینده مار نفس اماره یه
 کزیده و زهر حجابغی دنیای جشیده بر ملسوع
 اولسیدی اول عزیزك خاک وجودی بر کاشندن
 و بوطایفه اهل شوقه و سلوک مرافقت ایتمه سیله
 اول مارکریده و زهر جشیده دنیایه سم هلاهل
 حجب دنیا ضرر ایتمیدی زیر که اول منظر محبتك

خاک

خاک وجودی تریاق اکبر و انك مریدان وزیرانك
 مصاحبتی کبریت احمر در **بیت** قومی که
 خواست قبله همت شان • ناسرداری سرمکش
 از خدمتشان • آن را که جشید زهرافات زده •
 خاصیت تریاک دهد صحبت شان • **وقال**
 وَلَوْ رَسَمَ الرَّاقِ حُرُوفَ اسْمِهَا عَلَى جَبِينِ مُصَابِجٍ أَبْرَأَ الرَّسْمِ
اللفات رسم اثره دیرلر کما ان رسم الذاک ما کان
 من آثارها لا صفها بالارض راقی ایکنی بابدن
 افسون ایدیجی یه دیرلر رقاءه رقیه دیرلر افسون
 ایلدی اتمکله دیمک اولور و حضرت ناظم ولور رقم
 الراقی دیمدی رسم دیدی معهدا راقمك راقی
 لفظنه مناسبتی رسمدن زیاده ایکنی بپش نکته
 بودر که رقم رسمدن اگرچه قویدر لکن اثرین
 مع ضعفه راقیه اسنادی جائز اولیجی راقمك
 اسنادی بطریق الاولی اولور بدون العکس و كذلك

اسمها دیدی حروف اسمها دیدی رعایه تلك
 النکته فافهم جبین الله دیر لر مصاب من اصا به
 مصیبه رسید دیر لر جین لضم الجیم والتشدید
 علی بناء المفعول يقال جن الرجل جنونا فهو مجنون
 ابراه ای مجمل برینا ذلك المصاب من الجنون
 ذلك الرسم **الاعراب** رسم نك فاعلی راقی در
 حروف مفعولیدر مضافدر اسم اسمك ضمیری
 مدامیه عاید در جن محلا محرو و ر صفتیدر مصابك
 ابراه نك فاعلی رسمدر ضمیری مصابه را جعدر
 و جمله ابراه جوابدر لوین الرسمك تعریفی عهد
 ایچوندر **المعنی** اکر رسم و نقش ایلسه
 بر افسونکر کسه اول مدامه الهیه نك اسمك
 حرف لرینی بر مصیبت رسید مجنونك جبینده
 ذلك المصابی اول جنوندن بری قلیدی **التحقیق**
 مراد ناظم الله اعلم بواوله که اگر عارفان اشعار وحدت

وشاربان

وشاربان یاده محبت که افسونکران مجنونان نقش
 هوا ورقه خوانان مصروعان محبت دنیا در لر
 شراب محبت ذایتک سمات و علاماتی قلم نصیحت
 وارشادله جبین باطنلری و صحیفه خاطرلری
 اوزره نقش ایلسلردی اول جنونك آفتندت
 آنلری صحیفه خاطر لرنده اولان نقش جبینده دت
 بری و مصون قلوب اول صرعك غوا یلندت
 محفوظ و مأمون قلیدی **بیت** زان می درکش که
 طبع خندان کردد • تمیز دخر دهر ارجندان کردد •
 بر جبهه دیوانه زما مش حرقی • که نقش کنی
 زهوشندان کردد **قال** و فوق لواء الجیش لورقم اسمها
 لا سکر من تحت اللوا ذلك الرقم **اللفات** الفوق صد
 الحق اللوا بالمدة واحد الا ولیة یعنی سجن الجیش
 الجند بیرون الحرب جاشت القدر دیر لر یقین
 جومك غلیان ایلسه کذلک عسکر دخی بر برینه

قیئت و غی ایچون جیش دیر لر کما قال شمس الائمة
 السرحسی فی سیر الکبیر سمی الجیش جیشا لانه
 بجیش بعضهم فی بعض اکثره عدد هم الرقم یازمق
 کتابت فی کما یقال الرقم والترقیم تعجیم الکتاب ونقطه
 وتبین حروفه **الاعراب** فوق طرفیت اوزره
 منصوب مضافدر لوایه ولو ادخی جیشده رقم علی
 بناء المفعول اسمها فایم مقام فاعلی ضمیری مدا میه
 راجع لا ساکر جوابیدر لوك من موصول مفعولیدر
 اسکر نك ذلك الرقم فاعلیدر اسکر نك **المعنی**
 اگر لول شراب محبت ذاتیه نك اسمی بر الای عسا کر
 بیشمارك لو اسمی اوزره نقش و تحریر اولنبه اول
 لوایه تابع اولان كمسه لری اول نقش **اول** رقم مست
 ایلیدی حضرت ناظمك تحت اللوا قولی کما یه در
 اول لوایه تابع اول مقلقدن زیرا بر شینك تحتنده
 دیمك لك اكا تابع در دیمدن کما یه در پس ای

الذهن

الذهن يتبعون ذلك اللوا تقدیر نده اولور **التحقیق**
 قابلدر که جیشدن مراد کروه مریدان وزمره
 ابنوه مستقیدان اوله ولوای جیشدن مراد
 مرشد کما ملدر و مرئی و اصل اوله که علو مقام
 علوم و معارفده اول طائفه میاننده کلواء الجیش
 استهار تمام صاحبیدر پس تقدیر کلام بوا اولور که
 اگر کاتب حقیقی جیش مریدان و مسترشدانك
 لواسی مشابه سنده اولان مرشد کما ملك جهت
 روحانیتنه که جهت جسمانیتنه فوقیتنی مقرر در
 اول شراب محبت ذاتیه نك سمات وصفاتی تجلی
 ذاتیه شیله نقش ورقم قلسیدی انك تحت ارادت
 و ظل حمایتنده اولان مرید لری و ربقه رقیقنده
 و علاقه خدمتنده اولان مستفید لری اول
 شرابك اسمنك وصفات رسمنك نقشی مست
 و سرخوش ایلیدی **بیت** از باده طلب که کرنی

برکت شاه • يك ساغر از ان سرهند افشرد جاہ •
 و بر علم جیش نگاری نامش • در سایه آن مست
 شود جمله سباه • **فهر** تهذيب اخلاق الندامی فیه تهذيب
 بها لطیف الغرر من لاله الغرر **الفات** التهذيب
 کالتفیه و اخلاق تهذيب قیحه اولان خوباری
 حسنه بتدیل ایدوب ذمیه سنی حمیده قلمقدر
 اخلاق خلقک جمیع در خلق سجینه تیر لریش
 خلق عبارت در نفسده راسخه اولان شول هیئتدن
 که افعال حسنه ناک و یا خود افعال سیئه ناک
 صدورنه مبداء اوله ندای ندمانک جمعیدر
 و قد مر تفسیره و کذا مر تفسیر الاهتداء تعذیه سنی
 بوحله لام ایله در الغرر المقصد **الاعراب**
 تهذيب ناک فاعلی ضمیری مدامیه راجع در اخلاق
 مفعولیدر و مضافدر ندای فیه تهذی ده فاعلی
 ایچون بهاده با سببیه ضمیر تهذینک فاعلی اولان

مدامیه

مدامیه عاید در من فاعلیدر تهذینک لاله ای
 لیس له ضمیر من نه عاید در **المعنی** اول مدامیه
 الهی و شراب محبت ربانی اخلاق ردیه دن ندما و
 محبان تطهیر و تهذيب ایلر یس یول بولور و مهتدی
 اول مدامیه سببیه طریق غرر صحیحه شول کسه که
 ایچون غرر یوغیدی **التحقیق** التهذيب عند الصوفیه
 بخرید الغرر الی الله بقوة المحبة حتی یبقی الغرر
 صافیاً عن جمیع الکدورات واللعل و تهذيب الاخلاق
 تطهیرها عن الرذایل و تحسینها بالخصایل یس
 افعال ردیه ناک ازاله سنی علاج و اخلاق مرضیه ناک
 وصولنه منهاج محبت الهی و مودت ربانیدر که طبیب
 امراض قلوب و مزیل خلق معیوبدر **بیت**
 شاد باشای عشق خوش سودای ما • ای طبیب
 جمله علتها ی ما • ای دوا ی نخوت ناموس ما •
 ای نوافلاطون و جالینوس ما • هر که راجامه ز عشق

چاک شد • او ز حرص و جله عیسی پالت شد •
و هم چنین مقعدان د و اماند کان طریقت و شریعت
دست و پا و بظالان حسیض کسالت و بظانته مضیق
غفلت و جهالت دن نجات و رها عشق سنجانیدر
دل مرده حیات و جاودان و جماد افسرده به حرکت
و جولان و بر حیدر بیت عشق جان طور آمد
عاشقا • طور مست و خر موشی صیقا • **قال**
و کرم من لا یعرف الجود کفه و یحلم عند الغیظ من لاله الحلم
النفات اکرم تقیض اللوم لوم خصال منکره به
دیر لرنتکم امام مرزوقی شرح خامسه ده بیور لر
الحضال المنکره اذا اجتمعت سمیت لوما جود
اولکی یابدن بذل مال الیکه دیر لرنتکم امام راغب
ذریعه ده بیور لر الجود بذل المقتنی و بقایله البخل
و عدم عرفان جود زیاده بجلدن تکایه در و کفه
اسنادی منظر بذل اولیغنی اعتباریله در حلم اناء

و بر دیر لر

و بر دیر لر که غیظ من باب باغ حشم و غضب
الاعراب یکرمنک فاعلی من لا یعرف ده کی من در
یعرف نک فاعلی کفه در ضمیر منه عاید در و یحکم
نک فاعلی ثانی من در **المعنی** و کریم اولور شراب
الهی سببیه شول کسه که بجلدر وال جود و سخا
بلز و حلیم اولور عند الغضب شول کسه که انکوت
حلم یو غمدی پیش بونلر دخی خواص و انار و شراب الهی
در که شار بنی حرص و بخل و خشم و غضب و سائر
اخلاق ردیه افعال ذمیمه دن پالت و طاهر ایلوب
حرص یرینه قناعت و بخل محالنه جود و سخاوت
و غیظ و غضب محالنه حلم اناء اعطا ایدر لر **بیت**
بخل که شب و روز درم اندوزد • از جودت می
جود و کراموزد • و انرا که نشست زاب می آتش
خشمش • کی نایزه ظلم و ستم بقروزد • **قال**
و لونا لقدم القوم لثم فلایها لا کسبه معنی شایدها اللهم

الفغات نيل خيره اصابت اينكه دير لر كما يقال ناك
 خيرا ينال نيلا اي اصاب واصل نيل ينيل ايدي
 مثلا تعب يتعب وقيل النيل هو الوصول الى النفع
 اذا اطلق وان فيه يقع على الضرر لان اصله
 الوصول الى الشيء قدم يورغون ثقيل كسه به دير لر
 يقال رجل قدم اي عن ثقل القدم بكسر الفاء ابريق
 اينجده كي صوفي صافي ايتك اينجون ابريق وبردق
 اغزنه قود قلري سوز كي كما يقال ما بوضع في فم
 الا ابريق ليصفي به ما فيه والقدم يفتح الفاء والتشديد
 مثله قوم مفرد اللفظ مجموع المعنى در جماعت ورجالك
 اسيدر اللثيم القبله يعني بوس ايتك دير لر يقال
 لثمت فاها بالكسر اذا قبلها فتحله ده جائز در كسب
 جمع وخصيله دير لر شمال خلقه دير لر **الاعراب**
 قدم ناله ناك فاعلى در و لثم مفعوليدر ويجوز
 بالعكس ايضا لثم ده مضافدر قدامها به ضمير مدايه

راجعدر لا كسبه جوابيدر لوك ضمير قدم قوامه
 راجعدر اللثيم فاعليدر اكسبه ناك **المعنى** اكر
 بر قومك ثقيل و ناداني وابله و كرايخاني اول
 مدايه ناك ابريقنك اغزنه قود قلري سوز كو
 سنك بوس ايتك سنه نائل و واصل اول سيدى
 اول كرايخانه ذلك اللثيم تحصيل ايتد و ريدى اول
 مدايه ناك و صاف حميده و اخلاق پسنديده سنك
 معناي **الحقيق** الله اعلم قدم قومد مراد
 كرايخانان طريق و واما نك كان شريعت دير لر
 و فدام مدايه دن مراد شول كامل و مكمل وجود
 ديدر كه سرپوش حم و حدت و مضاف ابريق
 محبت احديتد كه تميز و تصفيه ايديجيدر لايق
 و نالايق و در دو صافي و حق ناحق پس حاصل
 كلام و زبده مرام بواولور كه اكر بر مرید قصير
 الفهم و كرايخان و بر مستفيد غالب الوهم

و بی درمانکه جاشنی محبت الهیه دن ذوق المامش
ولدت معرفتی طوبیامش اول شراب محبتك سوزکی شی
مشابه سنده اوذ بر عارف کاملک و شیخ واصلک
شرف پاپوسنه نائل و لمسیدی هر آینه اول کامل
و اول عاجز و غافلہ بمن خدمت و برکت صحبتیلہ
کسب ایتد ریدی محبت الهیه دن حاصل اولان
اخلاق حمیده و افعال پسندیده بی که خصایل
انبیا و شمایل اولیا در **مشہوی** تار خندان باغ را
خندان کند • صحبت مردانت از مردان کند •
هنشین مقبلون چون کیمیاست • و چون نظر شان
کیمیای خود بجاست • هر که خواهد همنشین با خدا •
کوشیند در حضور اولیا • ار حضور و اولیا کر
بکسی • قوه لدکی زانکه جزوی فی کلی • **قال**
يقولون **لصفها** **وانت بوصفها** **جبر** **اجل غندی** **يا** **وصفها** **علم**
النفات والمراد من الوصف ما يقوم بالمداومة

من المحاسن پس بو محله کلنجیه دك ذكر اولنان
اثار و خواصی ایدی پس بو ذکر اولنان او صاف قدر
النجیر العالم معانسه اجل سکون لا مله حرف
جواب در نعم کی مخبره تصدیق اعلام ایچون اولور
پس اگر جمله استفهامیه و اگر غیر استفهامیه
هر قنغی اولور سه صکره واقع اولوب جواب اولور
مثلا قام زید و اقام زید و اضر ب زید غمرا بونلره
اجل دیو جواب ویررشن احفش دیر که اجل
نعمدن احسن در تصدیق ایلمکده و نعم احلدن
احسن در استفهامیه ده و اذا قال انذهب قلت
نعم و کان احسن من اجل پس بو محله تصدیق
ایچوندر کفوله انت بوصفها جبر ایچون اجل
ایله جواب بیور دیر **اعراب** ضمیر یقولون
طالبان او صاف شراب محبت الهیه به عاید در
صفها مقول قولدر ضمیر مدا میه راجع در و انت

بوصفها خير جملة حاله در كه تقليل مقامه
قايم در انت مبتدا خير خبر يد ر عندي خبر علم
مؤخر مبتدا در فتقدير الكلام يطلبون طلاب
اوصاف المدامة متى يقولون بل قد شرحت
ايها الناظم خواصها و انارها في الابيات السابقة
فليقل ايضا بعض اوصافها المخصوصة حتى تعرفها
وباوصافها الحميدة والحال انت بوصفها عالم
فقلت اجل عندي باوصاف تلك المدامة علم
دقيق وشرر دقيق فهم من اوصافها من فهم وجهل
من جهل فذكر اوصافها في هذا البيت . وقال
صفاء ولا ماء ولطف ولا هواء ونور ولا نار وروح ولا جسم
الصفات جملة هي معروفه في **الاعراب** صفاء
مبتداء محذوف خبر يد ر اي صفاء تقديره
لا ماء له واخوانه اولان لا لرئيس معناسنه
اولان لا لرؤس وخبر لري محذوف تقدير

الكلام

الكلام تلك المدامة صفاء وليس له ما معها اولطف
ولا هواء معها او هناك يعني لا يكون ذلك
الصفاء صفاء ماء وذلك اللطف لطف هواء وكذلك
هي نور وليس معها او هناك لا يكون ذلك
النور كنور النار لانها يحترق كاحراق النار
بل شانها افاضة الوجود و انارة الوجه و عمارة
القلوب بالعلم والمعرفة وكذلك هي روح مجردة فلا
يكون معها جسم يعني لا حظ لها من الشافة **المنعني**
بكاشراب الهية نك اوصافه طالب اولنريد ر كره
اول مدامة ذاتيه بي وصف ايله زير حال بوجه
سن انك وصفته عالمسن بل بنم قدمه انك
اوصاف حميده سنه علم واردر اول مدامة نك
صفتي بودر كه اول مدامة محضا صفادر اما صقوف
صفاء ماء كي دكلد ر غياريله كدور تكي اوله و عيت
لطاقت در اما لطافت لطافت هو كي بخار دت

كثافت پذیرا و ملز و كذلك بر نور بر حیور در کاه
 نور تاریکی ظلمات ذخانه آمیزش قلز و بر روح
 بر فوق حد که تعلق اجسام له الایش بولز **الحقیق**
 معرفت حقایق مجرده و بسیطه من حیث تجردها
 و بساطتها خدادن و اذن خدا لاحق اولان انبیا
 و اولیاد غیریه متعذر در الایان تصاف الحقایق
 بالا و صاف و باعتبار ارتفاع الموانع الحایله بین
 المدرك و مدرکانه فاذا كان كذلك حقایق مجرده نك
 من حیث التجرد البساط معرفتی متعسر اولوب
 و من حیث الایان تصاف بالعوارض و الصفات ممکن
 و یسیر اولد و یغیچون شیخ ناطق حضرت تلی
 قدس سره مریدان و مستفیدان السنه سندن وانت
 بوصفها خیر دیوب وانت بها جیر میور مدیلر زیرا
 بولیرین بصر بصیرت لرندن دخی نسبت کونیه و صفات
 یقینیه بالکلیه مرتفع اولوب حقایق مجرده نك

معرفه

معرفت و ادراک یول بولم یلر انچون ابلره بلر
 اوصاف اولان ادراکی متعسر اولدی اما اول
 عارف کاه ملک که دیده شهودندن حجاب کونیه
 مرتفع اولمشدر و دخی و بی سمع و بی بصر خوا سجه
 قرب نوافلی بولمشدر و یا خود مقام قرب فرائض
 بر مصداق مار میت اذ میت و بر مغزای ان الله
 قال علی لسان عبده سمع الله لمن حمده و کندویه
 مقام قلشدر انلره بو حقایق مجرده نك بلا عوارض
 ولا اوصاف معرفت و ادراکی متعذر دکدر پس
 حضرت ناطق اجل عندی باوصافها علم بیور دقاری
 سائل اولان مرید لک مرتبه سنه و سؤالنه مناسب
 و مطابق اولدوغی اجلدندر و الا برینده نك که
 جناب حق عزه و شانیه قرب نوافله آلت و ادراکی
 اوله و بالعکس قرب فرائضده بنده اکا آلت اوله
 ادراک حقایق مجرده انلره ممتنع اولز بلکه مشیتیه

متعلق اولور و درختی حضرت ناظمك اجل عید باوصافها
علم قولنده اشارت وارد در شول حقایق اشیا به
ومعارف خدایه و اصل اولان مرشد لره که و اما
التسائل فلا تنهر و اما بنعمه ربك فحدث فحوا سجنه
مستفید و مستحق اولن لردن علمی در ربع ایلیمه لره
اگر لا یعطوا الحکمة الى اهلها فنظلموها مقتضای سجنه
نا اهلدن حذر ایلک کرک اما ولا تمنعوها عن اهلها
مغز سجنه اهل نظر قلمق کرک انجون حضرت ناظم
نا اهل اعتراف ایلوب بعض اوصاف و محاسنه
کلوا الناس على قدر عقولهم فحوا سجنه شروع
ایلیوب بیور لر **قال** محاسن تهدي الوافقين لوصفها
فيحسن فيها منهم النشر والنظم محاسن حسنك جمعيده
على غير القياس وحسن قبحك ضد يد الهداية
الدلالة باللفظ هداه الطريق وهداه له وهداه
اليه كلها بمعنى واحد يعني لطفه يول كوستردى دلالت

ایلدی نثرله نظم کلامدن ایکی صنفدر قال الزاغب
لتأليف الكلام اربع مراتب الاولى ضم حروف
التنجي بعضها حتى يتركب منها الجمل المفيدة وهي النوع
الذي يدول الناس و مخاطباتهم وقضاء حوائجهم
يقال المنشور من كلامهم والثاني ان يضم بعض ذلك
الى بعض فيما له مبادى ومقاطع ومداخل ومخارج
ويقال المنظوم والثالث ان يجعل في اواخر الكلام
مع ذلك وزن مخصوص ويقال له الشعر **الاعراب**
محاسن مبداء محذوفك خبر يد رتقيدري لها محاسن
تهديتك فاعلى تحتند اولان ضمير مستتر در ركه
محاسن غايد در لوصفها ده وفيها ده ضمير لرمدا ميه
راجعدر بعضيلر محاسنه راجعدر ديمشدر اما
او كى اولى در فيحسن ده فاعريفيه ده منهم ده ضمير
جمع واصفينه راجعه النشر فاعليدر يحسن نك
والنظم اكامعطوقدر **المعنى** اول مدا ميه ايجوت

شول محاسن اوصاف ومكارم خواص واثار
وارد در كه واصف اولان عارفلى ومادح اولان
واقفارى هدايت ودلالات ايل اول مدامه نك حقيقت
وصفقه پيش اول مدامه نك شائنده واوصاف بر
پايانده اول وصفه ردة كلمات منشوره نك صدورى
مستحسن وخوب وقصايد وعزليات منظومه نك
ظهورى مندوب ومرغوب اولور والله اعلم بالصواب
قال قدس سره قال ويطرب من لم يدركها عند ذكرها
كشفاق نغم كلما ذكرت نغم **اللفظ** طرب تحريك ايله
برحفت در كه انسانه عارض اولور شدة سرور دن
ويا شدة خزندن اما اكثر شدة سرور معنا سته
استعمال ايدر لر بابى علم يعلم در و او جنى دن دخی
جائز در كما قال في الصفاح الطرب حقه يصيب
الاخسان من شدة حزن او سرور و غلب استعماله
في الثاني وهو المراد هنا الدرابه العلم والشوق

والاشتياق نزاع النفس الى الشئ من الاجامى
ديركه نغم يضم النون برامرة نك اسيدر كنا
في الصفاح لكن صحاحده يوقدر اما بوده صحيح اولور
نغم فتح نون ايله دير لر حاصه بخلاف الانعام زير
انعام انواع مواشيه اطلاق اولور بس نغم مذكر
ومؤنث اولور كما ثبت في ردة الغواص للحميرى
قال فيه النغم بالفتح الابل حاصه بخلاف الانعام
فاتها لا انواع المواشى ثم انه قد يذكر ويؤنث **الاعراب**
ويطرب معطوف در تا ويكرم اوزره قوله يقولون
ودخى وما يتعلق به بوارا به كلفه جملة معترضه
اولور بين المعطوف والمعطوف عليه والاعتراض
على ما ذكره الفاضل التفتازانى في شرح الكشاف
هو ان تؤنث في اثناء الكلام او بين كلامين متصلين
معنى بحملة او اكثر لا محل لها من الاعراب لنكته
من فاعليد ريطرب نك ضميرى مؤنث لى اى موضعده

بله مدامیه عاید در ذکر ت علی بناء المفعول در قسم
 قائم مقام فاعیل در **المعنی** طرب ایلو و بقرار اولور
 شوکسه که اول مدامه یی بیلدی و جاشنیستی
 طویمدی انک ذکر ی قنده یا کند و ذکر ایلدی کی
 وقته اولسون و یا خود غیر یلرک ذکر ایلدی کی
 وقته اولسون شول عاشق مشتاق کی طرب
 ایلر که هر بار معشوقه شی اولانم ذکر اولسه طرب
 ایلر دی پس عند ذکر تلك المدامة سامعین دخی
 بویله طرب ایدر لر و اگر بعدن مراد ایل اولور سه ده
 ینه مال بود در فاقهم اما کسر نونله نفعتک جمعی اولسه ده
 و ینه معنایه حلل کلز و الله اعلم و قال قد سر سر
 وقالوا سریت الاثم کلا و انما سریت الی فی ترکها عندی الاثم
اللعنات اثم کلاهه دیر لر بوراده خمر مرادر زیرا
 خمره دخی اسم اطلاق اولور اثمه سبب اولدوخی
 اعتبار یله کما قال الشاعر سریت الاثم حتی ظل عقی

عندی بوره ده فی معتقدی و مذهبی معنایه در
 کما یقال هذا عندی حنیفه کذا و هذا عندی شافی
 کذا ای فی معتقدها و مذهبهما **الاعراب** شربت
 علی بناء المخاطب الاثم مفعولیدر بوجمله مقول قولدر
 کلا حرف ردع در که انلرک شربت الاثم دید کلریغی
 دفعدر اتماده معنای استثنا وارد در تقدیر ده شربها
 ای خاشا و کلا الا شربت الخمر التي فی ترک شربها
 الاثم والخطاء پس ترکها ضمیری موصوف محذوف
 که خمر در کاراجع اولوب مضاف مقدر اولور که
 شربدر **المعنی** قصد معاینه ن قاصر لر و لباس
 مجازده ادر انک حقایقندن بیخبر لر بو موصوف
 اولان شرابی می صوری و باده انکوری توهم ایدوب
 دیدیلر که صدر قصیده ده شربنا دیو انک شربنه
 اقرار ایلدک و دخی ساینر ایاتده انک خواص اثارندک
 که اخبار قلدر اول اثمی و خطای مستلزم اولان

خمر در که سزانی ایچدین پس انک نتیجه ضلالت و شاراب
 مستحق عذاب و نکالدر پس حضرت ناظم الفری ردع
 و منع ایلیوب بیوردر که خاشا و کلا اول خمر شوری
 و پاده انکوریدن ایچدم بلکه شول شراب طهوردن
 ایچدمکه اول ایچدو کم خمرین شربتی ترک ایلمکده بنم
 مذهبده اشم واردر و انک شربدن محروم اولان
 مشرب توحیددن دور و جناب حقدن مجبوردر
 بیت جزدوره عشق رنج بردن کهنست
 جز شارع میخانه سپردن کهنست کفتی کنه است
 باده خوردن خاشا در مذهب ما باده نخوردن
 کهنست و قال قدس سره هینک اهل الذکر کم میگویند
 و ما شربوا منها و لکنهم هموا **اللفظ** هنی شول طعام
 هضم اولوب ساکن اوله یقال هنوء الطعام بهنوء
 هناة قهی بهنی یعنی طعام هضم اولدی و شکدی
 من باب ظرف یظرف ظرفاً و بکسر النون هناة

بهنی من باب السادس دیر معبد نصاری اینه و
 اصطلاحات صوفیه ده عالم انسانیدن عبارت
 ایدر لر همت بالشئی هماء ای قصدت قصدا دیمک
 اولور **الاعراب** هینک صفتیدر مصدر محذوفک
 تقدیره ای لیشراب اهل الذکر شربا هینک لم کمر
 خبریه در میتری محذوفدر ای کم مرقه تقدیرنده در
 بهماده و منهاده ضمیر لر مدا میه عاید در شربونک
 ضمیری و منهانک ضمیر بارزی و هونک ضمیری
 اهل دیره را جعلی در و ما شربوا ده و او حالیه در
المعنی خوش کوار اولسون باده محبت ذاتیه
 اصحاب عالم انسانیته و ارباب جسمانیته که اول
 مدامه ایله نیچه نیچه سرخوش اولدیلر و عقالی
 عقلدن خلاص اولوب بهوش اولدیلر و حال
 بوکه هنوز منتهیانه و ارباب کمال یکی اول مدامدن
 صافی و صرف کمالیه نوش قلمدیلر و لکن بواهل

اول مدا میه انجق قصد و ارادت ایله **بیت**
 انا که بیای خم می مست شدند • نابرده پیاده
 دست از دست شدند • یک جرعه نخور دند ولیکن
 چو گذشت • اندیشه می بردن مست شدند •
 قال قدس سره • وعندی منها نشوة قبل شائقی
 معی ابدأ بقی وان بلی العظم **اللغات** نشوه بالفصح
 سکره دیرلر و روح نشاء و نشاء بالمد خلقتنه
 و مخلوق اولغه و حدث بلی الثوب بلی بیتا دیرلر
 یعنی ثوب اسکدی دیمک عظم گمگدن **الاعراب**
 نشوة مؤخر مبتدا عندی مقدم خبر در منهاده ضمیر
 مدا میه عاید در بقی نک فاعلی تحتند اولاً ضمیر یدر
 که نشوه به عاید در بلی نک فاعلی عظم در **المعنی**
 و و بنم قتمده اول مدا مه الهیه دن مست اولمق
 وجود مدن اولدر و اول نشوه ابدالاً باد بنمله
 باقی اولور اکر چه استخوانم اسکر سه ده **بیت**

برمن

برمن زود خود خود نشان نابوده • عشق تو شراب
 بجودی بموده • زان می بشدم ز بود خویش آسوده •
 کر خود شود استخوان فرسوده • و قال قدس سره
 علیک بها ضرفاً وان شئت مزجها فعدک عن ظلم الجیب هو الظلم
اللغات علیک به اسماء افعال دند رای خذ بتلک
 المدا مه دیمک در صرف غیر محلول مزج محلول
 و امیخته عدل بوراده عدول معناسنه در نتکم
 عدل عن الطریق عدولاً دیرلر یولدن دوندی دیمک
 اولور بو معنایه عن ایله تقدیه سی دلالت ایدر
 زیرا قسط معناسنه اولان عدل علی یله تقدیه ایله
 ظلم بفتح الظاء ماء الاستناد و بریقها یعنی دیش
 صوینه دیرلر و دیشک صافی و براق اولمه سنه
 دیرلر **الاعراب** صرفاً حالدر خذ معناسنه اولان
 علیک نک خطاب ضمیرنده ای خذ بتلک المدا مه
 غیر محلول تقدیر نه و مزجها ضمیری دخی مدا میه

عاید اولور ان حرف شرط شدت فعل شرط جزاء شرط
 محذوف قدر قرینه نك قیامتده اولور فتقدیر الكلام
 ای ان اردت ان یحیط تلك المدامة بالماء فاخلطها
 بماء اسنان الحبيب فعدلك ده فانقلیل ایچو ندر
 پیش عدلك مبتداء هو ضمیر فضلدر مبتداء ثانی ظلم
 خبریدر بو جمله مبتداء اوله حر در و ضمیر فصل
 زیاده انمسی حضر افاده ایدر **المعنی** ای شارب
 باده الهی وای راغب اسرار نامتناهی اول مدامد یب
 سن صرف و خالص اولدوغی حالده اخذ ایله اک
 سن اول شرابی ایله مخلوط و ممزوج قلق
 استرسن پیشانی سن محبوبك دیشی صویله
 مخلوط قیل زیر اسنك آب دهان محبوبدن عدول
 ونكوك عین ظلم و ستمدر **التحقیق** صرفدن مراد
 محبت زان و ممزوجدن مراد محبت صفاتی و افعالی
 اوله وزلان و دهان و بیاض دتداندن مراد ماء الحیات

علم لدر

علم لدن و ظهور الذات فی الكثرات والتعداد اوله
 پیش تأویل الكلام بوا اولور که سن اخذ ایله ای عاشق
 صادقه و محبت واثق شول محبت ذاتیه که حائصاً
 لوجه الله و طالباً لمرضات غیر مشوب بشائیه الصفاتیله
 ولا مخلوط محبتیه الالهیة و الکوئیة زیرا شول
 محبت که محض ذات ایچون خالص اولیه بلکه شولای
 صفات و اعراض و اعراض کثراتیه مشوب و آثار
 و افعال تعیناتله مخلوط و معیوب اوله فی الحقیقه
 اول محبت ذاتیه متعلق اولمز بلکه شون ذاتیه دن
 برآمده و بریقینه متعلق اولور پیش بوندن فاحشتر
 خذلان و بوندن موحشتر عین غین و خسرات
 و نجه اولور که مقصود اصلی و مطلوب حقیقی قیوب
 محبوب طفیلی و مطلوب ضعیفی طالب اولنه
 ولو کان جسته فیها من غیر اعتبار محبوب الحقیقی
بیت تا چندای دل بداغ حرمان سازی

خود را ز خیریم وصل دور اندازی **بیت** تا چندی
 دل بداغ حرمان سازی • خود را ز جریم وصل
 دور اندازی • معشوقه نقاب بار کرده از رخ
 خویش • توای ذ عشق با نقابش بازی • بسراگر
 اول محبت ذاتیه بی صرف واخذ ایده میوب محلوط
 ایتمک استرسک اول محبوبک ماء علی ایله و کثراته
 و قیئاته اولان ظهور نور یله محلوط و مزوره
 ایله زیر اسنک محبوب حقیقتک ماء علمند
 عدولک و مظاهره اولان ظهور نندن تکولک
 اما سوا و قیئندن برینه قیئدک عین ظلمد که
 محبتکی موضعنه واستعدادکی محلنه صرف الیلمش
 اولور سن نفوذ بالله صکره حایب و حاسر قلور سبن
 وقال قدس سره و دونکما فی الحان استیلاویه
 علی نغم الالحان فیعی ما غنم **الغنائ** دونک اسماء
 افعاله ندر بمعنی خذها یقال فی الاعراب والتحویل

بالشیء

بالشیء دونک خاناتک لغتی مرورایتی استیلا طلب
 الظهور والجلوه نغم اصوات حسیه به دیر لر نغم
 نک جمیع در والحن ما یترکب من النغم فمعنی
 قوله علی نغم الحان ای نغم الحان ای علی نغم یترکب
 الالحان پیش الحان لحنک جمیع در ترنم ایلمکه
 دیر لر قال فی المغرب لحن فی قراءه لحنای طرب
 فیها وترنم الحتم بضم الغین الغنیمه **الاعراب**
 دونکما ده ضمیر مدامیه عاید در استیلا صیغه
 امر در ضمیری مدا میه عاید در استیلا اصله
 اگر طلب ظهور و جلوه لکن بو محله طرفند
 اخراج اید و بانی شرب و تناول ایلدن نکایه در
 تقدیر کلام خذها فی الحان و اخراجها عن ظرفها
 دیمک اولور بده اولان یا بمعنی فی ضمیر مجرور
 خانه راجع در و علی یا موضع و وضع اولنشد در
 تمکن افاده سنند او توری لقولهم رمیت عن القوس

فهی ده فاعلیل ایچوندرهی ضمیری مدامیه عاید در
 بهاده بامع معناسنه در ضمیرتفه راجعدر **المعنی**
 بیوررلرکه ای شارب باده محبت وای دایق ازواق
 احدیت سن اول شراب و حدق میخانه ده الـ
 وای طرفندن اول محله اخراج ایدوب تناول
 ایله یاخورد اول موصغه انک جلوه و ظهوری
 طلب ایله لکن اولکی معنا اولی در ترمانله اولان
 نفیات وزره زیرا اول مدامه نك شرفی تفعله
 مغتنم در **التحقیق** حاندن مراد مجلس کاماوت
 و ممکن وصیبت عارفان وصاحب دلا اوله که
 هریری شراب عشق و محبتک میخانه بی وجودند
 شراب و حدق نوش ایدوب کدولری فراموش
 ایدرلر و نفیات و الحاندن مراد اول سلطانلرک
 میهیج اشواق و منج اشواق اولانفاس قضیه
 و کلمات طبیه لری اوله که فرحت فزای اصحاب قلوب

و غفلت

و غفلت ردای از باب عیوبدر بوبیتده طالبانه
 تنبیه اولورکه اول باده محبت ذاتیه بی اگر استرسکن
 کاماوتک میخانه وجودندن اخذایک وانلرک
 بحالسنه و مصاحبتلرینه ملازمت ایلت وانلرک
 ظروف قلوبندن انک ظهور و خروجک طلب قلک
 تا اول باده انلرک کلمات طبیه و انفاس نفیسه لری
 اوزره تناول ایلیه سر زیرا اول باده محبت انلرک
 کلمات مصاحبتله غنیمتدر فافهم ولا تغفل و قال
 فاسکت والهم یوما بوضع کذلک لم یسکن مع النعم الغنم
الآفات سکنت سکونندر که ضد حرکتدر اللهم
 الحزن جمعی هموم کلور و بینهما فرق دقیق وهوان
 الحزن تفیض النفس غلط الهم ومنه الحزن وما
 غلط من الارض قال صاحب الکشاف فی سورة
 سجده حم الحوف غم یلحق لتوقع غم یلحق لوقوع فوات
 نافع اول حصول ضاریومد مراد وقت اوله نعم ضم

نونه وعین مهمله ایله بر معشوقه نك اسمیدر
نتکم مرورایتک وفتح نونه وعین معجمه ایله ده
نغمه نك جمعی اولمق جایز در **الاعراب** فاده فاده فا
تعلیل ایچوندر معلل بیت سابقده منقسم اولات
ملوزفت حان وسماع الحان در مانافیه در
والهمه ده واومع معناسنه در والهم منصوبدر
مفعول مع اولمق اوزره ونتکم مصرع ثابیده
مع ایله ایراد ایلمسی بو معنای مرتجحد در منلو
جامی الهم مرفوع اولوب سکنک ضمیر مستکنی
اوزره عطف اولغی بو معنایه ترجیح ایلمش لکن
ذلك العطف بلا فضل کلام فصیحده جائز
دکدرهما صرح فی شروح الکشاف پس سکنک ضمیر
مستکنی مدامیه راجعدر یوما ظرفیت اوزره
منصوبدر بموضعده بامعنی فی الغم فاعلیدر
لم یسکن فعلنك **المعنی** ای شارب باده محبت

وای

وای طالب اسرار وحدت می صافی ی نوش ایست
ونغات والحنی کوشایت زیراکه اول — مدامه
باطن وقلدرن بروقده غم وغمله بر موضعده ساکن
اولمز کذلک یعنی بو شراب باطن غمله ساکن اولمز و غمی
یکی نغم نام معشوقه ایله دخی غم ساکن اولمز و یاخورد
معنا کذلک نغماتله بله ساکن اولمز دیمک اوله
بیت خواهی ز فلک نه غصه بینی و نه غم
در میکده می نوش بالکان و نغم دور قدح و
غصه دوران بجا • همچون نغم و نشود جمع هم •
التحقیق هر کیمکه بود نیاده بر غم و اندوه اولر
معلومدر که بانوات مطلوبیدن و یاخورد اصابت
مکروهدن حاصل اولور و لاشک محبت ذاته
دو کلی صفات متقابله محبوب و آثار و افعال متخالفه
مطلوبدر اذلال قنده اعزازله یکسا و جفا و قهر
اکامن وجه احساندر زیرا مراد محبوبدن غیر

اکابر مراد قالما مشدر و مرادین خلوف مراد محبوب
 اوزره قالما مشدر پس محبت ذاتیه بونی کند و در
 فانی قلوب کل شی من الجیب جیب خو اسخه محبوب
 نه کلورسه محبوب بلوب فواد مطلوبه بری واضات
 مکروهه دن عاریدر پیش اویله اولیجق غم و اندوه
 انک پیرامن خاطر نه طولمز و غبارالم انک دامن
 قبله قونمز زیر محبت ذاتیه ایلله بوز کرا و لسان
 مانعه الجمعدر که بر قلبه ایکسی ساکن اولمز لر
 بیت فی وهم و خیال باشد انجا که منم • فی رنج
 ملول باشد انجا که منم • کار دو جھان بوفق
 دلخواه من است • غم راجه مجال باشد انجا که
 منم • بی زادی راه عشق رواست مرا • بی داری
 تیغ قهر دادست مرا • نادل بارادات تو شاد است مرا
 اشیا هر بر طبق مراد است مرا • وقال قدس سره
 وفي سكرة منها ولو عمر ساعة وفي سكرة منها ولو عمر ساعة

تفسیر
 فی رنج
 فی رنج
 فی رنج

الغنة التکرة مرة من التکرة العمر مدة الحجاب
 قليلة كانت وکثیره قال الراغب العمر مدة البدن
 بالحیوة ترى بمعنى نظن و قد مر تفسیر الدهر الطالع
 المنقاد يقال طاع له يطع ويطاع طواعیه اذا انقاد
 بالحکم مصدر حکم بينهم ای قضی **الاعراب** کلمة فی معنی
 لام التعلیل کما فی قوله تعالی فذا لکن الذی الممن
 فيه وکما مر فی قوله علیه السلام ان امرأة دخلت
 النار فی مرة جتھا منها ده ضمیر مدا میه راجع در
 وعمرک ساعة اضافتی تقدیر و تعلیل ایچوندر ترى نک
 مفعولی اولی دهر و مفعول ثانسی عبدا صار ما
 صفتیدر عیدانک و لک و او حالیه در و جاز له
 مجرورک تقدیمی حصر افاده ایدر کما فی قوله له الملك
 وله الحمد ای و الحال انت الحاکم علیه المنفرد ی فی
 حکومه دیمک اولور **المعنی** و اول باده
 خوشکوار دن برکه سرخوش ایچون اگر بر ساعت

مقداری ایسه ده روز کار روزکاری کند و که
 بر بنده فرمان بردار کور رسن شول حالده که سن
 انک اوز رینه حکم گذارلق فلور رسن **بیت**
 خوش آنکه بی کرو که زنده خویش • تا جمع کنی
 وقت بر اکنده خویش • چون مست شوی ز بندی
 هستی برهی • یابی همه روز کار را بنده خویش •
التحقیق چونکم سالت استیلاوی مستی شراب
 محبت ذاتیه واسطه سیله بار هستی دن واد بار
 خود برستیدن خلوص بولوب فناء من لم یکن وبقاء
 من لم یزل مرتبه سن بولد قدہ کند و بالکلیه
 مظهر حق قلد قدہ جمله تصرفات حق کند ویه مصاف
 کورر زیر اکندی وجود ندن متصرف اولنی حق
 کورر پیش تصرف حق ایسه جمله موجوداته شاملدر
 بوجهتدن مست و شراب وحدت موجوداتی کذویه
 طالع کورر و مار میت اذ میت وَلَکِنْ اَللّٰهُ دَمِ

سری کند وده مشاهده فلور **بیت** معشوقه ز
 زوی خویشتن برده کشید • در هستی او هستی
 من دانرسید • چون من همه او شدم دلم از من دید •
 هم فعل تصرف که از و کشت بدید • وقال قدس سر
 فَلَا عِيشَ فِي الدُّنْيَا لِمَنْ عَاشَ صَاحِبًا وَمَنْ لَمْ يَمُتْ سَكْرًا بِأَفَاتِ الْخَمْرِ
الغنائات عاش بعیش عیشا و معایشا و معیشتہ
 دیر لر ایکنی بایدن و بولرک جمله بی مصدر اولمقله
 صالح اولور معناسی دیرلک دیرلک و حیادت
 تمنع قلمق صحا من آنسکر و من العشق صحوا دیر لر
 یعنی سکر دن و عشق دن ایلدی دیمک اولکی
 بایدن و درخی مات یموت موتا و مواتا و میسته
 دیر لر دیمک اولور فاتا الوقت دیر لر وقت فوت
 یعنی بجای دیمک معناسن دیر لر حرر کمال احتیاط
 و عواقب امورده غایت ینقظه دیر لر **عرب**
 فلا عییشه ده فانفریحیه در و تقریر کلام لما کانت

الامر علی ما قرناه و بیناه فیما سبق لا عیشای لا تمتنع
 من الحیات صاحبا من التکر صاحبا حالت اوزره
 منصوب در عاشنک فاعلندن لم یبتک فاعلی ضمیر یدر
 که منه عاید در سکر مصدر در مقام فاعله ذکر
 اولندی مبالغه دن او توری جل عدل کمی
 و انتصابی حالت اوزره در ای سکرانا بتلک
 المدامه دیمک اولور بهاده ضمیر مدا میه راجع
 اولور فات فعل ماضی ضمیر متصل مفعولیدر
 منه عاید در الحزم فاعلیدر **تحقیق** چونکم سرمایہ
 هر دولت و سعادت سابقه ده ذکر اولنان می
 محبت اولدی ایسه و موجب و مستلزم ذوق
 وصفای دنیا و آخرت اول باده وحدت قلندیشه
 پیش دنیا ده و آخرت ده عیش و نوش و باده خلقه
 چو شن و حروش یو قدر شول کسیه که بو مدامه
 الهیه دن آبق و هشیار اولدوغی خالده وبری

اول

اوله شول کسه که بو باده ایله سکران اولدوغی
 خالده اولیه فهم و فراستی و عقل و یکاشتی
 فوت و زائل اولدی **المعنی** هر نقدر ذوق
 و حضور ابتهاج و سرور و اریسه اگر دنیوی
 اگر اخروی جمله بی بحر و حدتده استغراق و عین
 احدیتده استهلاک اولمغله مشاهده قلنور زیرا
 جمله نغمک و لذتک اصلی محو نعت و لذات ایدوب
 اصل جمیع نغم و لذات اولان محبت ذاتیه ایله مست
 اولوب کذودن فانی و حقله باقی اولمقدر نتکم
 حضرت مولانا مشغولیرنده بیورر لکه **مثنوی**
 اینچنین معدوم کواز خویش رفت • بهترین
 بستم افتاد و رفت • اونیسیت باصفیات حق
 فناست • در حقیقت در فنا اورا بقاست •
 در جهان کر لقمه و کر شربت است • لذت او فرج
 محو لذت است • پیش شول حرمان زده غفلت

که بود دولت و سعادت ایرممش و نونعت و لذتی کورممش
اوله حقیقت زنده کاینکه کن بهره بولممش و کمال
بخت و شادمانی که کن تمتع قلمامش و حظ الممش
اولور نفوذ بالله من الحرمان و الخذلان . و قال
عَلَى نَفْسِهِ فَلَيْبِكَ مَنْ ضَاعَ عَمْرُهُ وَلَيْسَ لَهُ فِيهَا نَصِيبٌ وَلَا سَهْمٌ
النفات بکامدله و قصرله جائز درنتکم یکی ییکی بکا
و یکی دخی دیرلر کن مدوده ایله بکا ایله اولان
صوت مراد و مقصود ایله دموع و خروج دموع
مراد قلفور ضاع بمعنی هلك ضاع الشئ بضیع
ضیة و صیاعا اذا هلك نصيب و سهم برشیدن
حظه دیرلر کاته حضرت ناظمک نصیبیدن مرادی
حظ معین و سهمدن مرادی مبهم اوله **الاعراب**
علی نفسه یکی به متعلقدر و نفسه ده و عمره ده
ولیس له ده ضمیرلر بالکلیه منه عاید در و لیس ده
واو حالیه در فیهاده ضمیر مدامیه عاید در **المعنی**

پیش نفسی او زره کر بان اولسون شویله کمسه که
افک عمری ضایع و مقتضی اولدی شول حاله
که انجکون اول مدامه ده حظ و نصیبی اولدی
ودخی وسیله جمله لذات بلدی و واسطه
حصول جمیع کالات و وصول ذات و صفات
و صفات قلمدی **التحقیق** آفرینش عالمده مقصود
یعنی ادمدر و خلقت و خودینی آدمدن مراد
وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون ای یعرفون
فخواسیجده معرفت و محبت حقدر جلّت قدرته
و علت که دولت ابدی اکامنوط و سعادت
سرمدی بونلرک حصولته مربوطدر پیش بومحبت
معرفتک اکتساب و تحصیلنه و اکتساب تحصیلنه
اعظم اسباب نقد حیات و سرمایه اوقات و ساعات
در چونکم طالب سرمایه حیات و نفوذ اوقاتنی
وظایف طاعات و مراسم عباداته بذل ایلیه

ادای نوافل ایله قرب حضرتہ جائز و اقامت
 فرایض ایله جوار عزتہ فایز اولوب قلبی منبسط
 انوار معرفت و جانی محزن اسرار محبت اولور
 خاتمت احوالی خسارت و ندامت دن مصون
 و عاقبت احوالی و افعال و اعمالی فصاحت و شناعه
 مأمون اولور و عباداً بالله بونک خلوفی
 اگر برآیله واکمه که انک دیده بصیرتی نور هدایت
 ایله مکمل اولمیه و ظلمت جهالتک نور ذاتیه
 مبدل قلمیه دو کلی اوقاتک تمتعات حسیه به
 منحصرقلمه و جمیع لذات انجق لذایذ شهوانیه
 ایله بویات کریمه انک ناصیه احوالنه مسطور
 اولمق مقرر در کما قال الله تعالی فی کتابه
 الْمَكُونُ أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ
 وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ لَا جَرَمَ لَهُمْ
 فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ و دخی بوابیات

سینچ

دشمنیت سباط انک لسان حالنده مذکور اولمق
 محقق در **بیت** افسوس که وقت کاراردست
 برفت • اسباب وصال یاراردست برفت •
 در معرض یک دولت تاباینده صد دولت بایدار
 از دست • از دست اجل زهرچشیدیم دریغ •
 وز کاخ اهل رخت کشیدیم دریغ • از راحت
 فانی ببریدیم دریغ • بر دولت باقی نرسیدیم
 دریغ • ای برادر کندوکی اذر شهواتدن حفظ
 ایلیه و فرصتی غنیمت بلوب اوقات و ساعات
 بربرکاتنی لعب و لهو و غفلت و خطا و سهو و زلتله
 ضایع قلمه زیرا تسویف و غفلت سالکی قرب
 حق دن اسفل السالین رافع طبیعت اولور
 انچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
 هَلْكَ الْمُتَوَفُّونَ الَّذِينَ سَوْفَ التَّوْبِ وَسَوْفَ
 اعْمَلُ بِيَوْمِ مِثْلِهِ و دخی حضرت ناظم بومعنایه

مطابق تائیه سنده بوبیت نصیحت امیری قتی
 رعنا ادا قلمشار کا قال فیہ بیت وکن صارماً
 کالوقت فالوقت فی عسی . وایاک علی فہمی
 اخطر علیتی . الہی بزى غفلت وعطالتدن
 وشہوت کسانتدن بری قل و دیلمزى سہو و
 ذللدن وقلمزى خطا و حللدن عاری قبل منخانہ
 وحدتکدن جام مجتک جرعه سیلہ بزى مست
 وسرخوش قبل ومیکدہ احدیتکدن اقداح صفاتک
 برچوش وخروش قبل وخاطر مزى
 ماسوا یہ مقید اولدن مطلق ایلہ وباطن وظاہر
 مزى مشاہدہ جمال وحدتکدہ مستغرق ایلہ
 عاقبت امر مزى غائبہ غامت وندامتدن مصوب
 قبل وخاتمہ عمر مزى خسرت وخسارتدن محفوظ
 ومأمون قبل بحرمة نون والقلم وما یسطرون
 اج دعای ولا تحیبت رجای آنک بکل شیء

قدر

قدیر وبالاجابة جدير والحمد لله رب العالمين

تم شرح قصيدة الخمرية لابن

فارض رحمه الله

مقالی

علیه

۱